

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΓΚΑΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑ - ΣΤΑΥΡΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ

ΑΣΥΡΜΑΤΟΣ

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΝΕΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΟ
ΠΑΡΚΟ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΙΟΥΝΙΟΣ 2022

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια
Μοίρα Μαρία

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΘΕΜΑ: ΑΣΥΡΜΑΤΟΣ ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΜΟΣ ΝΕΑΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΚΤΙΡΙΩΝ
ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ ΑΣΥΡΜΑΤΟΥ ΣΤΟ ΔΗΜΟ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΓΚΑΝΑ ΓΕΩΡΓΙΑ (Α.Μ. 13225)

ΣΤΑΥΡΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ (Α.Μ 09007)

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΟΙΡΑ ΜΑΡΙΑ

ΙΟΥΛΙΟΣ 2022

ΑΙΓΑΛΕΩ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ:

ΜΟΙΡΑ ΜΑΡΙΑ

ΑΝΑΣΤΑΣΑΚΗΣ ΜΑΝΩΛΗΣ

ΨΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΣΧΟΛΗ ΕΦΑΡΜΟΣΜΕΝΩΝ ΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗΣ

Δήλωση Συγγραφέων Πτυχιακής Εργασίας

Οι κάτωθι υπογεγραμμένες Γκανά Γεωργία με Α.Μ. 13225 και Σταύρου Αγγελική με Α.Μ. 09007, φοιτήτριες του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Εφαρμοσμένων Τεχνών και Πολιτισμού του Τμήματος Εσωτερικής Αρχιτεκτονικής, δηλώνουμε υπεύθυνα ότι:

“Είμαστε οι συγγραφείς αυτής της πτυχιακής/διπλωματικής εργασίας και κάθε βοήθεια την οποία είχαμε για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες κάναμε χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολο τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνουμε ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από εμάς αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μας όσο και του ιδρύματος. Παράβαση της ανωτέρου ακαδημαϊκής μας ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου.”

Γκανά Γεωργία

(υπογραφή)

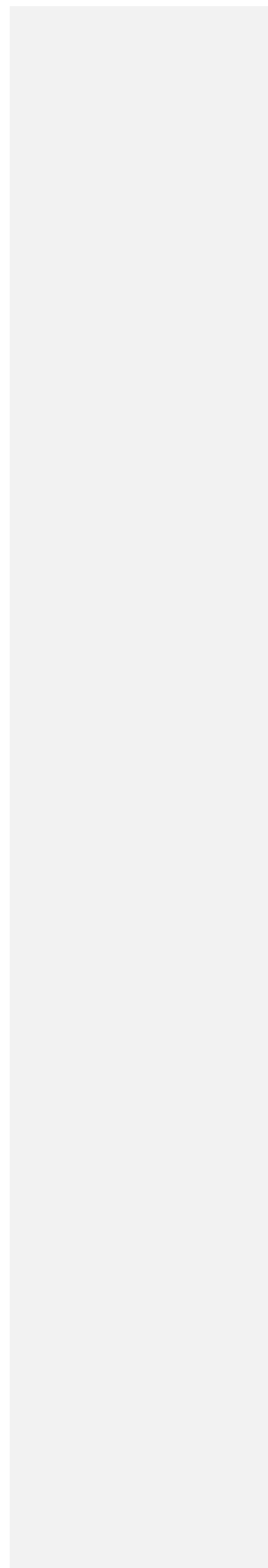
Αγγελική Σταύρου

(υπογραφή)

1	ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ
2	ΤΟ ΜΠΡΑΧΑΜΙ
3	ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
4	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ
5	ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
6	ΑΣΥΡΜΑΤΟΣ
7	ΘΕΜΑ & ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
8	ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΔΕΑΣ
9	ΕΠΙΛΟΓΟΣ
10	ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ - ΠΗΓΕΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Αντί προλόγου...

Ως κάτοικοι και δημότες του Αγίου Δημητρίου, Αττικής, αλλά και ως νέοι πολίτες, που κατοικούν στην περιοχή του Ασυρμάτου, έπειτα από ασχολία με τα κοινά του δήμου τα τελευταία χρόνια και βλέποντας τα προβλήματα της περιοχής μας, αποφασίσαμε να προτείνουμε μία ακόμα λύση – καθώς έχουν προταθεί αρκετές την προηγούμενη δεκαετία – ως προς την μερική ανάπλαση της έκτασης.

Έπειτα από ανακοίνωση του δήμου, προ λίγων μηνών, σχετικά με τα σχέδια ανάπλασης του πάρκου του Ασυρμάτου και καθώς εκκρεμούσε η πτυχιακή μας εργασία, πήραμε την απόφαση να κάνουμε μια πιο διευρυμένη μελέτη και μια εμπειριστατωμένη έρευνα της περιοχής από το παρελθόν, ώστε να εντοπίσουμε τα προβλήματα που υπήρχαν και ακόμα υπάρχουν ή άλλα που έχουν προκύψει, σχετικά με τις ανεκμετάλλετες περιοχές πρασίνου και εκτόνωσης των πολιτών – κατοίκων.

Στόχος μας είναι η παρουσίαση μιας ολοκληρωμένης ιδέας – πρότασης, η οποία θα μπορεί να υλοποιηθεί αν και εφόσον την καταθέσουμε στην δημοτική αρχή.

Με την βοήθεια ειδικών, ενδεχομένως να εξελιχθεί περαιτέρω από ότι πρόκειται να παρουσιάσουμε παρακάτω, ώστε να είναι πραγματικά βιώσιμη και υλοποιήσιμη.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

Η περιοχική μελέτης, το χωριό Μπραχάμι του κάποτε ή αλλιώς ο Δήμος Αγίου Δημητρίου του σήμερα, είναι ένα προάστιο στα νότια της Αττικής κοντά στους πρόποδες του όρους Υμηττού. Ανήκει στο Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας και διοικητικά στη Νομαρχία Αθηνών. Ακόμη και έπειτα από τη νέα διοικητική διαίρεση της χώρας που πραγματοποιήθηκε βάση του προγράμματος <Καλλικράτη> ο Δήμος παρέμεινε αυτόνομος διατηρώντας στο ακέραιο τα σύνορα του¹.

Η συνολική του έκταση ανέρχεται σε 5285 στρέμματα². Συνορεύει δυτικά με το Δήμο Νέας Σμύρνης, νοτιοδυτικά με το Δήμο Παλαιού Φαλήρου, νότια με το Δήμο Αλίμου, ανατολικά με το Δήμο Ηλιούπολης και βόρεια με τους Δήμους Δάφνης και Υμηττού.

Τα νότια σύνορά του βρίσκονται σε πολύ μικρή απόσταση από την ακτή του Σαρωνικού κόλπου. Το γεωφυσικό του υπόβαθρο είναι πεδινό, χωρίς ιδιαίτερες αποκλίσεις και υψομετρικές διαφορές. Διατρέχεται κατά μήκος της έκτασής του από το τρίτο σε έκταση ρέμα της Αττικής, το ρέμα της Πικροδάφνης, το οποίο πηγάζει από τον Υμηττό και εκβάλλει στο Δέλτα του Φαλήρου.

Εικ.1: Γεωγραφική θέση και σύνορα του Δήμου Αγίου Δημητρίου
Πηγή: Ίδια Επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε χάρτης του Google Earth)

¹ http://el.wikipedia.org/wiki/Άγιος_Δημήτριος_Αττικής

² Εμβαδομέτρηση autocad, βάση του γενικού πολεοδομικού σχεδίου του Δήμου Αγίου Δημητρίου, Αρχείο Δήμου

2. ΤΟ ΜΠΡΑΧΑΜΙ (1830 -1925)

Η αρχή της ιστορίας του

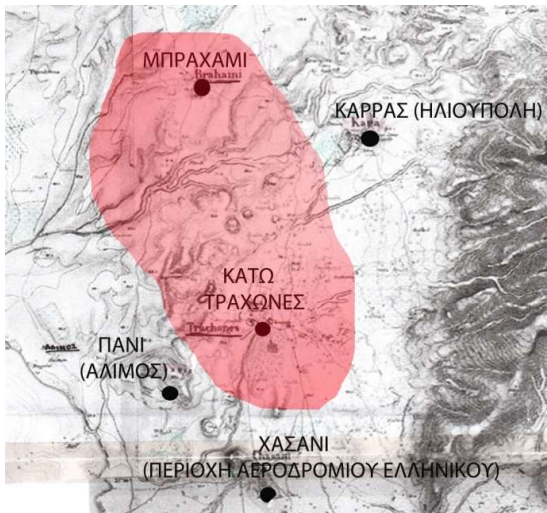
Κατά τη διάρκεια της Τουρκοκρατίας ολόκληρη σχεδόν η περιοχή της Αττικής περιέρχεται στα χέρια των κατακτητών. Οικονομικά ισχυροί Τούρκοι γίνονται ιδιοκτήτες τεράστιων εκτάσεων, των επονομαζόμενων τσιφλικιών. Με μόνιμους καλλιεργητές, μέσα σε αυτά, τους κολίγους στρέφονται στην παραγωγή δημητριακών και την ενοικίαση εκτάσεων για βοσκή αιγοπροβάτων³ (Εικ. 2), μετατρέποντας τα έτσι σε μια νέα πηγή εσόδων για αυτούς.

Εικ.2: Πρόβατα σε βοσκή στο Παγκράτι
Πηγή: Ψηφιακό αρχείο ΕΡΤ

Το Μπραχάμι δεν αποτελεί εξαίρεση. Το συναντάμε μαζί με την περιοχή των Κάτω Τραχώνων (προσδιορίζεται ανάμεσα σε Μπραχάμι, Καρρά (Ηλιοπούλη), Υμηττό, Χασάνι (Ελληνικό) και Πανί (Άλιμο) ως τσιφλίκι του Οθωμανού μουφτή Χαμιζά (Εικ.3), θρησκευτικού ηγέτη των Τούρκων της Αθήνας και από τους μεγαλύτερους Τούρκους κτηματίες της Αττικής (όπως φαίνεται από τις πωλήσεις που έκαναν οι κληρονόμοι του καθώς ο ίδιος πέθανε το 1822 κατά τη διάρκεια της επανάστασης)⁴.

Το έτος 1830 το βρίσκει εγκαταλελειμμένο, όπως και ολόκληρη την περιοχή της Αττικής μετά την επανάσταση, αλλά ακόμη υπό την ιδιοκτησία του Χαμιζά.

Εικ.3: Τσιφλίκι του Οθωμανού Χαμιζά (διακρίνεται με κόκκινο)
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν χάρτες του J.A. Kaupert, *Karten Von Attica 1875-1881*, Βερολίνο 1881)

³ Δρίκος Θ., *Οι πωλήσεις των οθωμανικών ιδιοκτησιών της Αττικής 1830-1831*, Αθήνα 1994, σελ. 43.

⁴ <http://e-epiloges-dionysos.blogspot.com/2009/02/34.html>

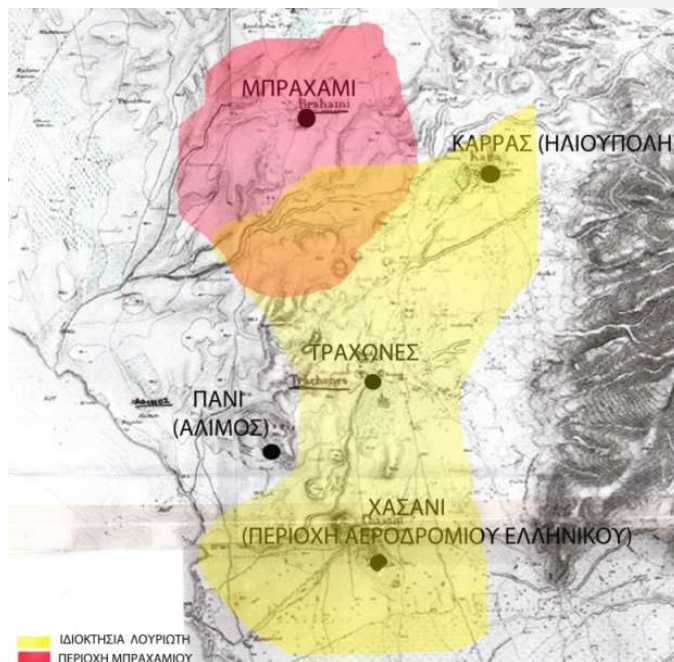
Η αρχή της ιστορίας για το << χωριό Μπραχάμι >> μπορεί να τοποθετηθεί ακριβώς εδώ. Το έτος 1830, όταν οι Μεγάλες Δυνάμεις (Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία), στις 3 Φεβρουαρίου στη συνδιάσκεψη του Λονδίνου, υπογράφουν το Πρωτόκολλο της Ανεξαρτησίας. Με την απόφαση αυτή εκτός από τον ορισμό των συνόρων του ανεξάρτητου πλέον Ελληνικού κράτους, δίνεται το δικαίωμα στους Οθωμανούς ιδιοκτήτες γης στην Αττική και την Εύβοια να τις πωλήσουν μέσα σε διάστημα ενός έτους⁵.

Για το λόγο αυτό ξεκινά άμεσα μια διαδικασία αγοροπωλησίας κάθε έκτασης είτε ιδιωτικού (κατοικήσιμες εκτάσεις), είτε δημόσιου (δάση, ρέματα) χαρακτήρα. Το ελληνικό κράτος είναι απόν καθώς δεν έχει την οικονομική δυνατότητα να συμμετάσχει. Έτσι ολόκληρη σχεδόν η Αττική περιέρχεται στα χέρια συγκεκριμένων προσώπων που αγοράζοντας τεράστιες εκτάσεις γίνονται μεγαλοϊδιοκτήτες και αποκτούν τον οικονομικό και πολιτικό έλεγχο ολόκληρων περιοχών.

Ανάμεσα στις εκτάσεις αυτές που πωλήθηκαν βρίσκεται και η περιοχή του Μπραχαμίου. Πρώτος Έλληνας αγοραστής στο Μπραχάμι φέρεται να είναι ο Ανδρέας Λουριώτης, μια αμφιλεγόμενη προσωπικότητα που είχε συμμετάσχει στη σύναψη των εξωτερικών δανείων του Αγώνα του 1824-1825. Ο Λουριώτης γίνεται κάτοχος μιας τεράστιας έκτασης με επίκεντρο τους Τράκωνες (Συμπεριλαμβάνονται και οι Άνω και οι Κάτω Τράκωνες. Από αναφορές σε κείμενα οι Άνω Τράκωνες φαίνεται να περιελάμβαναν τον Καρρά καθώς και την υπόλοιπη έκταση έως τη Γλυφάδα) η οποία περιλαμβάνει και ολόκληρο το νοτιοανατολικό μέρος του Μπραχαμίου⁶ (Εικ.4).

Το 1840 γίνεται η πρώτη επίσημη αναφορά στο << χωριό Μπραχάμι >> καθώς με το Βασιλικό Διάταγμα της 30^{ης} Αυγούστου συμπεριλαμβάνεται στα όρια του Δήμου Αθηναίων μαζί με τον Καρρά και τους Τράκωνες (Σημαντικό ρόλο σε αυτή την εξέλιξη είναι πολύ πιθανόν να έπαιξε το αυξανόμενο ενδιαφέρον των αγοραστών για την περιοχή καθώς και η προσέλευση πληθυσμών από την επαρχία όπως θα δούμε παρακάτω).

Οι αγοροπωλησίες συνεχίστηκαν και γύρω στο 1900 στους μεγαλοϊδιοκτήτες γης στο Μπραχάμι συγκαταλέγονται πλέον και άλλα ονόματα όπως ο Τοτόμης, ο Θεόδωρος Τατάκης και ο Μαρίνος Γερούλανος (σύμφωνα με μαρτυρίες από συμβόλαια που υπάρχουν από παλιές οικογένειες)⁷.

Εικ.4: Μπραχάμι και ιδιοκτησία Λουριώτη το 1831

Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν χάρτες του J.A. Kaupert, *Karten Von...*)

⁵ Δρίκος Θ, *Οι πωλήσεις των...*, σελ. 20.

⁶ Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980*, Άγιος Δημήτριος 2002, σελ. 15

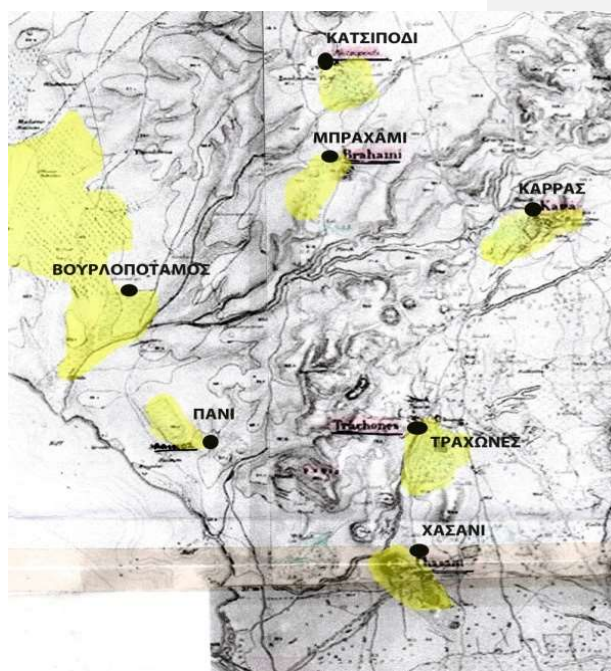
⁷ Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980*, Άγιος Δημήτριος 2002, σελ. 34.

Απαρχή κατοίκησης – πρώτος οικισμός

Η εικόνα της πόλης και του Αττικού τοπίου το 1830 ήταν μια εικόνα ερήμωσης και καταστροφής. Η Αθήνα είχε απομείνει με ελάχιστους κατοίκους καθώς οι περισσότεροι την είχαν εγκαταλείψει κατά τη διάρκεια του Αγώνα καταφεύγοντας στην επαρχία. Γκρεμισμένα σπίτια, καμένα ελαιόδεντρα, χέρσα χωράφια, κατεστραμμένη κτηνοτροφία, ανύπαρκτο οδικό δίκτυο συνθέτουν τα χαρακτηριστικά της. Η έκφραση του Λουδοβίκου Ρος <Αλλά πως ερημώθηκε η δόλια η Αττική από τον πόλεμο>⁸ δείχνει την πραγματική κατάσταση που επικρατούσε.

Η προοπτική μεταφοράς όμως της πρωτεύουσας του νέου κράτους στην Αθήνα άλλαξε τα δεδομένα και δημιούργησε ελπίδες για μια καλύτερη ποιότητα ζωής σε αυτή. Επιπλέον οι νέοι μεγαλοϊδιοκτήτες έδιναν ακόμη ένα κίνητρο για εσωτερική μετανάστευση κάνοντας ελκυστικότερη την Αττική, καθώς προσέφεραν εργασία στα κτήματά τους.

Το γεγονός αυτό ήταν η αιτία που έφερε και στο Μπραχάμι μέρος των νέων αυτών οικιστών της Αθήνας. Έτσι την πρώτη αυτή περίοδο βρίσκουμε αρκετούς να δουλεύουν και να διαμένουν μέσα στα κτήματα των μεγαλοϊδιοκτητών⁹. Τα κτήματα αυτά, όπως είδαμε και στην περίπτωση της ιδιοκτησίας του Λουριώτη, συμπεριλαμβάνουν ένα μέρος της συνολικής έκτασης του Μπραχαμίου και εκτείνονται και πέρα από τα σημερινά διοικητικά όρια του δήμου, στις περιοχές των Τραχώνων, στο Χασάνι (περιοχή αεροδρομίου Ελληνικού), στο Πανί, στο Βουρλοπόταμο (Φάληρο), στο Κατσιπόδι (ρέμα σημερινής οδού Παπαναστασίου) και στο Σπιθάρι¹⁰. Στους χάρτες του Γερμανού τοπογράφου Καυπερτ μπορούμε να εντοπίσουμε τις περιοχές στις οποίες βρίσκονταν τα κτίσματα και οι κυρίως εκτάσεις των κτημάτων αυτών (Εικ.5).

Εικ.5: Μεγαλοϊδιοκτησίες στην ευρύτερη περιοχή το 1871

Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν χάρτες του J.A. Kaupert, *Karten Von...*)

⁸ Λουδοβίκος Ρος, *Αναμνήσεις και ανακοινώσεις από την Ελλάδα 1832-1833*, μεταφρ. Α. Σπήλιου, επιμ. Τ. Βουρνά, Αθήνα 1976, σελ.185.

⁹ Δρίκος Θ, *Οι πωλήσεις των οθωμανικών ιδιοκτησιών της Αττικής 1830-1831*, Αθήνα 1994, σελ. 63, 109.

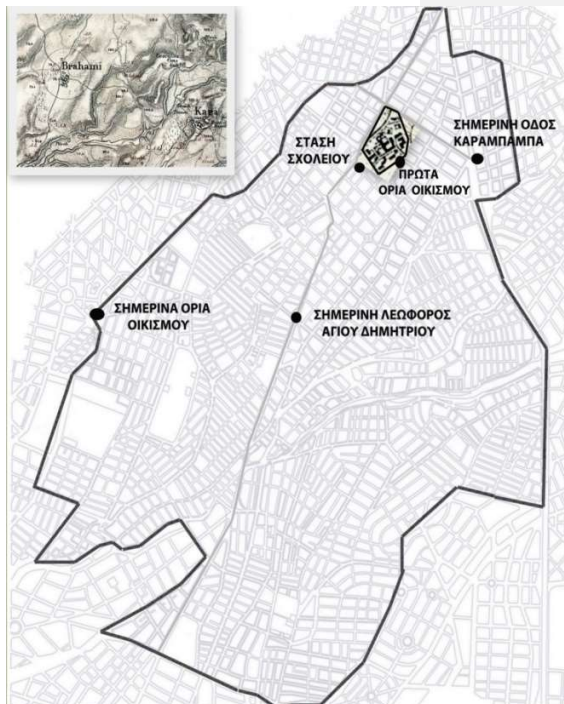
¹⁰ Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980*, Άγιος Δημήτριος 2002, σελ. 61-62.

Μικρά ισόγεια κτίσματα συγκεντρωμένα σε ένα συγκεκριμένο χώρο της κάθε ιδιοκτησίας εξυπηρετούσαν τις ανάγκες στέγασης αλλά και τις λειτουργικές ανάγκες των κτημάτων. Μικρές καλλιέργειες τα πλαισίωναν (Εικ.5) και μεγάλες εκτάσεις για την εκτροφή και τη βοσκή αιγοπροβάτων συμπλήρωναν την εικόνα της ιδιοκτησίας.

Εικ.5: Κυρίως έκταση κτήματος στον Καρρά. Με κόκκινο διακρίνονται τα κτίσματα, με κίτρινο η καλλιεργήσιμη έκταση.
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν χάρτες του J.A. Kaupert, *Karten Von...*)

Από τους νέους οικιστές ελάχιστοι ήταν αυτοί που κατάφεραν να αποκτήσουν γρήγορα ιδιόκτητες εκτάσεις και κατοικίες. Έτσι η μικρή ιδιοκτησία κυριαρχούσε περιορισμένη¹¹ με λίγα μικρά ισόγεια κτίσματα, στη σημερινή περιοχή του Δημαρχείου ανάμεσα στη στάση Σχολείου και τα Καραμπαμπέικα¹²(Εικ.6).

Εικ.6: Ο οικισμός το 1871
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν χάρτες του J.A. Kaupert, *Karten Von...*, και ρυμοτομικό σχέδιο Δήμου Αγίου Δημητρίου από το Αρχείο του Δήμου)

¹¹ Kaupert J.A. & Curtius E., *Karten Von Attica 1875-1881*, Berlin 1904, Dietrich Reimen, μετφρ. Μανόλης Κορρές, Αθήνα 2008, εικ. ΒΙ.IV. Athen-Yhmettos

¹² Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980*, Άγιος Δημήτριος 2002, σελ. 32.

3. ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (1925-1963)

Σχόλιο [L1]: προπολεμική περίοδος 1925-1940
β παγκόσμιος 1940-1949
εμφύλιος 1946-1949
μεταπολεμική περίοδος 1950-1967

Η μετατροπή σε κοινότητα

Μια νέα εποχή για το Μπραχάμι η οποία θα επηρεάσει και θα αλλάξει σημαντικά τα συνολικά φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του, ξεκινά με αφορμή τη Μικρασιατική καταστροφή του 1922, η οποία φέρνει στην Αθηναϊκή πρωτεύουσα χιλιάδες πρόσφυγες.

Οι απαιτήσεις που δημιουργήθηκαν ήταν αναμενόμενο να είναι πολλές κυρίως όσον αφορά την ανάγκη για στέγαση. Ο Δήμος Αθηναίων βρέθηκε σε αδυναμία να αντιμετωπίσει τα αυξημένα προβλήματα που δημιουργήθηκαν, καθώς είχε τεράστιες ελλείψεις σε πόρους και οργάνωση¹³. Μια από τις λύσεις που δόθηκαν ήταν το Διάταγμα της 16^{ης} Φεβρουαρίου 1925 με το οποίο αποφασίζεται πολλοί από τους μέχρι τότε συνοικισμούς του δήμου να αυτονομηθούν διοικητικά και να μετατραπούν σε κοινότητες. Με τον τρόπο αυτό στόχευαν στο να αποφορτιστεί ο Δήμος Αθηναίων από πολλές αρμοδιότητες οι οποίες θα μοιράζονταν στις νεοϊδρυόμενες κοινότητες .

Το Διάταγμα αυτό επηρεάζει άμεσα και το Μπραχάμι το οποίο ορίζεται ως έδρα κοινότητας η οποία περιλαμβάνει επιπλέον τους συνοικισμούς Κατσιποδίου, Πικροδάφνης, Αγίου Κοσμά και Αγίας Βαρβάρας (Δάφνης)¹⁴.

Το 1928 η κοινότητα μετονομάστηκε σε < Αγίου Δημητρίου >¹⁵ και έδρα της ορίστηκε το Κατσιπόδι. Το νέο αυτό όνομα από πολλούς αποδίδεται στην νεοϊδρυθείσα τότε εκκλησία του Αγίου Δημητρίου. Η νέα κοινότητα είχε στο σύνολο της 4309 κατοίκους εκ των οποίων οι 1816, δηλαδή το 50% ανήκε στο συνοικισμό Μπραχάμι¹⁶.

Εικ.7: 1922. Πρόσφυγες σε σηνές, σε πάρκα και δημόσιους χώρους του Πειραιά μετά τη Μικρασιατική καταστροφή

Πηγή: <http://pireorama.blogspot.com/2012/01/1920.html>

¹³ Μπίρης Η. Κώστας, *Αι Αθήναι: από του 19^{ου} εις τον 20^{ου} αιώνα*, Αθήνα 1966, σελ.287.

¹⁴ Εφημερίς της κυβερνήσεως, αρ.48 , τεύχος πρώτον, 27/2/1925, σελ.261.

¹⁵ Εφημερίς της κυβερνήσεως, αρ.156 , τεύχος πρώτον, 08/08/1928.

¹⁶ <http://www.dafni.gr/history/historydafni.aspx>

Αλλαγή χαρακτηριστικών – επέκταση οικισμού

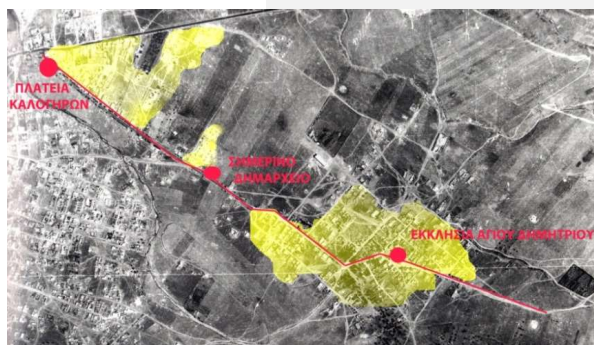
Ο συνοικισμός του Μπραχαμίου την περίοδο αυτή δεν είχε μπει ακόμη στη φάση της αστικής αξιοποίησης της ακίνητης ιδιοκτησίας. Ήταν εκτός σχεδίου στο μεγαλύτερο μέρος του και φτωχός σε υποδομές, γεγονός που κρατούσε χαμηλά την αγοραστική αξία της γης στην περιοχή. Το γεγονός αυτό σε συνδυασμό και με άλλους παράγοντες όπως η αραιή δόμηση, οι διαθέσιμες εκτάσεις, η κοντινή απόσταση από το κέντρο αυξάνουν τη ζήτηση στην αγορά γης. Επιπλέον οι κρατικοί προσφυγικοί συνοικισμοί (Εικ.8) που δημιουργήθηκαν σε διάφορες περιοχές της Αττικής για τις ανάγκες στέγασης των προσφύγων δεν επαρκούσαν γεγονός που αύξανε τη ζήτηση για φθηνά οικόπεδα.

Εικ.8: Προσφυγικός συνοικισμός της Λ. Αλεξάνδρας σήμερα
Πηγή: <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=244451>

Η κατάσταση αυτή οδήγησε στην άνθιση της ακανόνιστης οικοπεδοποίησης¹⁷ καθώς οι περισσότεροι από τους μεγαλοϊδιοκτήτες περιοχών όπως αυτοί στο Μπραχάμι θέλησαν να εκμεταλλευτούν τη ζήτηση που δημιουργήθηκε και άρχισαν να <κόβουν> τις εκτάσεις που κατείχαν ακόμη και αυτές που ο χαρακτήρας τους ήταν περισσότερο δημόσιος παρά ιδιωτικός (άλλωστε τις κατείχαν νόμιμα βάση των αγοροπωλησιών του 1830-1831). Αξίζει λοιπόν να σημειώσουμε πως ανάμεσα στις εκτάσεις που κόπηκαν και πωλήθηκαν στον Μπραχάμι, ανήκαν και παραρεμάτιες περιοχές (όπως στο ρέμα της Πικροδάφνης) για τις οποίες υπάρχουν ακόμη και σήμερα τίτλοι ιδιοκτησίας. Έτσι γύρω στο 1930 η ιδιοκτησία της γης αλλάζει μορφή. Από τα μεγάλα κτήματα περνάμε σχεδόν ακαριαία σε μικρά οικόπεδα των 100 και 120 τ.μ.¹⁸. Οι μεγαλοϊδιοκτήτες εξαφανίζονται και η γη περνάει στα χέρια των πολλών.

Ο οικισμός στην αρχή της περιόδου αυτής όπως παρατηρούμε από αεροφωτογραφίες της εποχής εκτεινόταν από την Πλατεία Καλογήρων με αραιή δόμηση, συνεχιζόταν στο σημερινό Δημαρχείο (οδό Καραμπάμπα) εκεί όπου υπήρχε η μικρή ιδιοκτησία της πρώτης φάσης, και έφτανε έως τη σημερινή οδό 25^{ης} Μαρτίου με την περιοχή γύρω από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου να αποτελεί τον αρχικό ιστό και το κέντρο του χωριού συγκροτώντας ένα ενιαίο σύνολο δομημένου χώρου.

Εικ.9: Κατανομή οικισμού το 1925
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε αεροφωτογραφία της περιοχής από <Καρδιάς Βασίλης, Από το Μπραχάμι...>, σελ.49 >

¹⁷ Μπίρης Η. Κώστας, *Αι Αθήναι: από τον 19^ο εις τον 20^ο αιώνα*, Αθήνα 1966, σελ.286,287

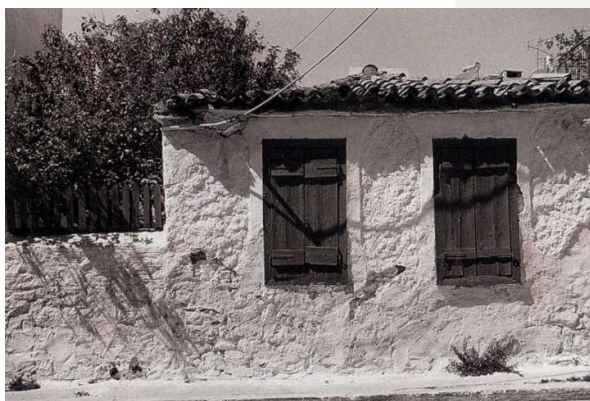
¹⁸ Κ. Αναγνωστόπουλος, *Το Ρέμα της Πικροδάφνης. Διερεύνηση Δυνατοτήτων Προστασίας και Ανάδειξης και η Σημασία του Παράγοντα "Τοπική Κοινωνία" στο Σχεδιασμό του Δημόσιου Χώρου*, μεταπτυχιακή εργασία που εκπονήθηκε στα πλαίσια του ΔΠΜΣ «Αρχιτεκτονική και Σχεδιασμός του Χώρου» της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ., Αθήνα 2003, σελ 5.

Η πλατεία γύρω από την εκκλησία αποτελούσε τον κύριο τόπο συνάθροισης των οικιστών. Τα παραδοσιακά καφενεία (Εικ.10), οι οικογενειακές ταβέρνες και τα τοπικά εμπορικά μαγαζάκια συνέθεταν την εικόνα του κοινού αυτού τόπου της τοπικής κοινωνίας.

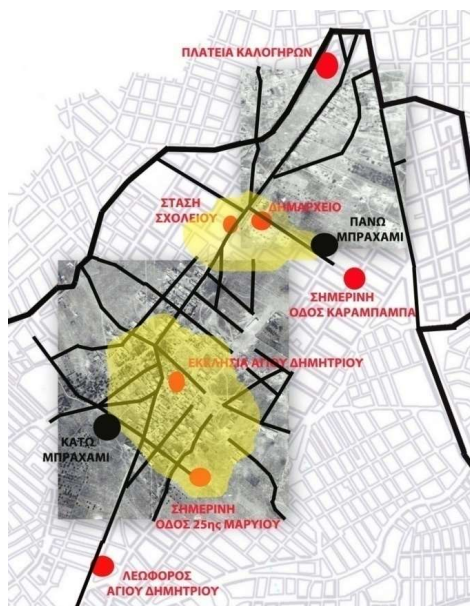

Εικ.10: Καφενείο στην κεντρική πλατεία
Πηγή: Καρδάσης Βασιλίας, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ.177.

Η ανέγερση πολυκατοικιών καθυστέρησε σε σχέση με τις κεντρικές συνοικίες της Αθήνας. Έτσι τα κτίσματα παρέμειναν κατά μεγάλο ποσοστό ισόγεια (Εικ.11) ενώ παράλληλα άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους και κάποια διώροφα κτίσματα. Από συνεντεύξεις κατοίκων μαθαίνουμε πως κάθε ανεξάρτητη κατοικία περικλειόταν από ψηλό μαντρότοιχο και η μοναδική είσοδος στο εσωτερικό μέρος της κατοικίας, στην αυλή κατ' ουσία, γινόταν από μια μεγάλη βαριά ξύλινη αυλόπορτα¹⁹.

Εικ.11: Παλιό Μπραχαμιώτικο σπίτι
Πηγή: Καρδάσης Βασιλίας, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ.50.

Οι κάτοικοι αναφέρονταν στο <Πάνω Μπραχάμι> για την περιοχή που σήμερα οριοθετείται από τη στάση σχολείου (ΙΚΑ) μέχρι περίπου το Δημαρχείο και στο <Κάτω Μπραχάμι> για τον οικισμό γύρω από την εκκλησία²⁰ (Εικ.12). Το 1936 έχουμε και την πρώτη ένταξη στο σχέδιο πόλης για το Μπραχάμι καθώς εντάχθηκε ο αρχικός οικισμός έως την οδό της 25ης Μαρτίου.

Εικ.13: Εκκλησία Αγίου Δημητρίου το 1936
Πηγή: Καρδάσης Βασιλίας, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ.85.

Εικ.12: < Πάνω > και <Κάτω> Μπραχάμι

Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν αεροφωτογραφία της περιοχής από <Καρδάσης Βασιλίας, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ.49 > και ρυμοτομικό σχέδιο Δήμου Αγίου Δημητρίου από το Αρχείο του Δήμου

¹⁹ Καρδάσης Βασιλίας, *Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980*, Άγιος Δημήτριος 2002, σελ. 55.

²⁰ Καρδάσης Βασιλίας, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ. 51.

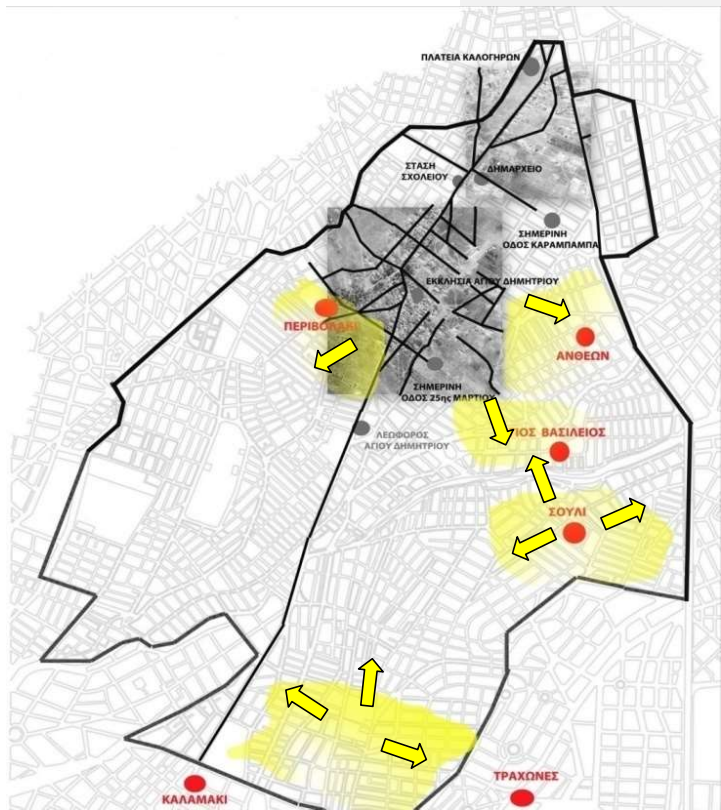
Εικ.14: Βασιλικό Διάταγμα 5/9/1947
 Πηγή: Καρδάσης Βασιλής, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ.139.

Το Μπραχάμι συνεχίζει και τα επόμενα χρόνια να προσελκύει νέους κατοίκους με αποτέλεσμα να χαρακτηριστεί το 1947 επίσημα ξεχωριστή κοινότητα, σύμφωνα με το Διάταγμα της 5^{ης} Σεπτεμβρίου, με το οποίο αποσπάται από το Δήμο Δάφνης²¹. Το 1951 ο πληθυσμός του ανέρχεται στους 4621 κατοίκους ενώ 10 χρόνια αργότερα το 1961 ο συνοικισμός πλέον Αγίου Δημητρίου αριθμεί 22365 άτομα δηλαδή είχε τετραπλασιαστεί²².

Η ραγδαία αύξηση του πληθυσμού έχει ως αποτέλεσμα και τη δημιουργία νέων συνοικιών οι οποίες οικοδομούνται με γρήγορο ρυθμό χωρίς να είναι όμως ενταγμένες στο σχέδιο πόλης.

Η απουσία του Ελληνικού κράτους γίνεται για ακόμη μια φορά αισθητή. Ήταν απόν στις αγοροπωλησίες του 1830 και συνεχίζει να είναι απόν και στην ανοικοδόμηση της πόλης. Τελικά την περίοδο 1958-1962 εντάσσονται στο σχέδιο οι Τράκωνες μέχρι το Καλαμάκι, η περιοχή Περιβολάκι έως την οδό Αγίου Δημητρίου, οι συνοικίες Ανθέων, Σούλι και Αγίου Βασιλείου²³ όντας όμως κατά ένα μεγάλο ποσοστό ήδη οικοδομημένες.

Το πολεοδομικό υπόβαθρο του σημερινού Δήμου Αγίου Δημητρίου είχε αρχίσει να δημιουργείται.

Εικ.15: Τάσεις επέκτασης οικισμού το 1955
 Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν αεροφωτογραφία της περιοχής από <Καρδάσης Βασιλής, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ.49> και ρυμοτομικό σχέδιο Δήμου Αγίου Δημητρίου από το Αρχείο του Δήμου

²¹ Εφημερίς της κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος, αρ.199, τεύχος πρώτον, 15/9/1947, σελ.988.

²² Καρδάσης Βασιλής, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ. 145.

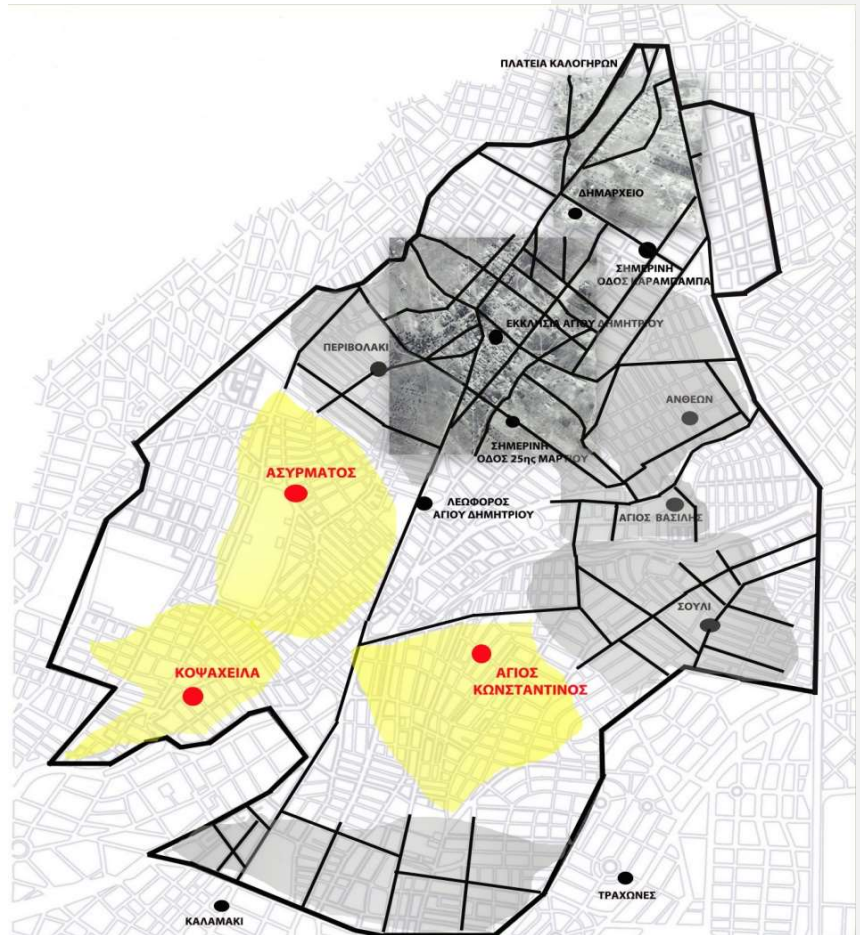
²³ Καρδάσης Βασιλής, *Από το Μπραχάμι.....*, σελ. 150.

4. ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Βασιλικό Διάταγμα 1963)

Ο Δήμος

Μια νέα αρχή για την περιοχή γίνεται στις 15 Μαρτίου του 1963 όταν ο τότε υπουργός εσωτερικών Γεώργιος Ράλλης ενέκρινε τη μετατροπή της κοινότητας σε Δήμο Αγίου Δημητρίου²⁴. Το χωριό του οποίου η Διοίκηση είχε κατεξοχήν τοπικιστικό χαρακτήρα, είχε πάψει πια να υπάρχει. Τη θέση του είχε πάρει μια αυξανόμενη πληθυσμιακά και επεκτεινόμενη χωροταξικά πόλη. Η διοικητική αυτή αλλαγή ήρθε ως επιβεβαίωση όλης αυτής της εξέλιξης.

Η πόλη της οποίας ο αρχικός ιστός βρισκόταν γύρω από την εκκλησία είχε αρχίσει όπως είδαμε εδώ και καιρό να επεκτείνεται σε νέες συνοικίες. Στην πορεία σε αυτές προσθέτονται οι περιοχές του Ασυρμάτου, της Κοψαχείλας και του Αγίου Κωνσταντίνου (Εικ.20), χωρίς βέβαια να είναι ενταγμένες στο σχέδιο πόλης²⁵. Η εξέλιξη αυτή ήταν αναμενόμενη καθώς ο πληθυσμός αύξανε συνεχώς. Μέσα σε μια δεκαετία οι μόνιμοι κάτοικοι είχαν σχεδόν διπλασιαστεί. Στην απογραφή του 1971 είχαν αγγίξει τους 40968²⁶.

Εικ.16: Τάσεις επέκτασης οικισμού το 1970

Πηγή: Ιδία επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκαν αεροφωτογραφία της περιοχής από <Καρδάσης Βασίλης, Από το Μπραχάμι..., σελ.49 > και ρυμοτομικό σχέδιο Δήμου Αγίου Δημητρίου από το Αρχείο του Δήμου

²⁴ Εφημερίς της Κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδας, αρ.45, τεύχος πρώτον, 19/04/1963.

²⁵ Καρδάσης Βασίλης, Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980, Άγιος Δημήτριος 2002, σελ.170.

²⁶ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

ΕΣΥΕ, Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος κατά την απογραφή της 7ης Μαρτίου 1991 κατά νομούς, επαρχίες, δήμους, κοινότητες και οικισμούς, Αθήνα 1994.

Η πληθυσμιακή και χωροταξική αυτή εξέλιξη άλλαξε επιπλέον και την εικόνα των κτισμάτων αλλά δεν επηρέασε το χαρακτήρα των σχέσεων που είχαν οι κάτοικοι μεταξύ τους. Τα χαμηλά ισόγεια αντικαθίστανται από διώροφες και λίγες τριώροφες κατοικίες οι οποίες όμως ανήκουν, ως επί το πλείστον, εξ' ολοκλήρου σε οικογένειες. Δημιουργούνται <γειτονιές> στις οποίες ο ένας γνωρίζει τον άλλο αφού <στην τάδε διεύθυνση μένουν οι Τρακαδαίοι...> και πάει λέγοντας. Το έτος 1991 ο αριθμός των κατοίκων είχε φτάσει αισίως τους 57574²⁷.

Εικ.20: Περιοχή Αγ. Κωνσταντίνου, 1970
Αρχή ανοικοδόμησης περιοχής
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ. 149

Εικ.21: Συνοικία του Δήμου, 1970
Δημιουργείται σιγά-σιγά ο αστικός ιστός
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ. 148

Εικ.22: Κεντρική πλατεία Αγίου Δημητρίου 1964
Διακρίνονται στο βάθος τα διώροφα κτίσματα
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ. 165

Κέντρο και χώρος συνάθροισης του νέου Δήμου συνέχισε να είναι η περιοχή γύρω από την εκκλησία του Αγίου Δημητρίου, όπου άρχισαν να ανοίγουν και άλλα συνοικιακά καταστήματα. Το εμπορικό κέντρο της περιοχής το οποίο αναπτύχθηκε και επεκτάθηκε κατά μήκος της κεντρικής λεωφόρου Αγίου Δημητρίου, πάνω και κάτω από την περιοχή της εκκλησίας, παρέμεινε στο χαρακτηρισμό του ως <τοπικό εμπόριο> εξυπηρετώντας τις ανάγκες των δημοτών.

Εικ.23: Καταστήματα κοντά στην εκκλησία, 1970
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ. 43

²⁷ <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>

ΕΣΥΕ, *Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος κατά την απογραφή της 7ης Μαρτίου 1991 κατά νομούς, επαρχίες, δήμους, κοινότητες και οικισμούς*, Αθήνα 1994.

Νέες απαιτήσεις – Αλλαγές

Η ταχύτατη αύξηση του πληθυσμού και η επέκταση του οικιστικού περιβάλλοντος είναι τα κύρια χαρακτηριστικά του Δήμου την περίοδο αυτή. Χαρακτηριστικά που υποδουλώνουν πως έχουμε μια ταχέως αναπτυσσόμενη πόλη η οποία ζητά συνεχώς έργα υποδομής από το πιο μικρό έως το πιο μεγάλο. Διάνοξη και ασφαλτόστρωση δρόμων, επέκταση υδροδότησης, προέκταση λεωφόρου Αγίου Δημητρίου, πλατείες, είναι έργα που έγιναν αλλά χωρίς να επαρκούν²⁸.

Εικ.24: Α) Λίγο πριν την ανοικοδόμηση της πόλης 1970
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ. 145

Β) Ασφαλτόστρωση δρόμων 1970

Γ) Δημιουργία μικρών πλατειών

Η δυναμική των απαιτήσεων που δημιουργούνταν ήταν πολύ μεγαλύτερη της δυναμικής των έργων που πραγματοποιούνταν. Ο Δήμος είχε μπει σε μια νέα εποχή αλλά χωρίς να μπορεί να ανταπεξέλθει στις ολοένα αυξανόμενες απαιτήσεις.

Την κατάσταση αυτή παρουσιάζει και η εφημερίδα <Ακρόπολις> σε δημοσίευμά της στις 13/06/1965, όπου αναφέρεται στο Μπραχάμι και την έλλειψη στοιχειωδών υποδομών.

Εικ.25: Απόσπασμα της εφημερίδας <Ακρόπολις>
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ.

Υποδομών που δεν αποτελούσαν πολυτέλεια αλλά ανάγκη. Το νερό για παράδειγμα, το πιο βασικό κοινωνικό αγαθό, δεν ήταν δεδομένο για τις κατοικίες στο Δήμο. Χαρακτηριστικό της όλης κατάστασης που επικρατούσε και των αναγκών που υπήρχαν είναι μια δήλωση κατοίκων το 1976 η οποία αναφέρει: < για μας το πρώτο είναι το νερό, δεύτερο η αποχέτευση, τρίτο οι δρόμοι μας και τέταρτο χώρος να παίζουν τα παιδιά μας >²⁹.

Παρ' όλα αυτά ο δυναμισμός που χαρακτηρίζει, την περίοδο αυτή, την πληθυσμιακή εξέλιξη και την οικοδομική δραστηριότητα στο Μπραχάμι, σε σχέση με το παρελθόν, αλλάζει τα συνολικά φυσιογνωμικά χαρακτηριστικά του παλαιού οικισμού και τον μετατρέπει σε συνοικία πρωτεύουσας, σε μια πόλη με αστικά χαρακτηριστικά.

²⁸ Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ.166.

²⁹ Ελεύθερη γνώμη, αρ.6, 31 Μαρτίου 1976, σελ.5.

Το σημερινό πολεοδομικό υπόβαθρο του Αγίου Δημητρίου διαμορφώθηκε θα λέγαμε την περίοδο αυτή. Η απουσία του κράτους όμως στις διάφορες αγοροπωλησίες που συνέβησαν συνετέλεσε στη σημερινή έλλειψη ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου. Η ακανόνιστη οικοπεδοποίηση όρισε ένα όχι και τόσο λειτουργικό δίκτυο δρόμων και πεζόδρομων. Η άναρχη δόμηση, η έλλειψη ενιαίων κανόνων πολεοδομίας, η απουσία σεβασμού στη φύση αποτέλεσαν χαρακτηριστικά που σημάδεψαν τη φυσιογνωμία του σημερινού Δήμου Αγίου Δημητρίου.

Εικ.26: Λεωφόρος Αγίου Δημητρίου, 1970 Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ. 62

5. ΜΕΓΑΛΑ ΕΡΓΑ - ΣΤΑΘΜΟΙ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

Ο Άγιος Δημήτριος αναπτύχθηκε περισσότερο από το 1925 και έπειτα, με τοπικό αρχικά χαρακτήρα δραστηριοτήτων και υποδομών. Σημαντικό ρόλο σε αυτή τη οικιστική και πληθυσμιακή του ανάπτυξη, καθώς επίσης και στη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων του, έπαιξαν κάποιες επεμβάσεις και υποδομές υπερτοπικού χαρακτήρα που συνέβησαν κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου ανάπτυξης του Μπραχαμίου.

Διάνοιξη Λεωφόρου Βουλιαγμένης (1937 – τέλος δεκαετίας '90)

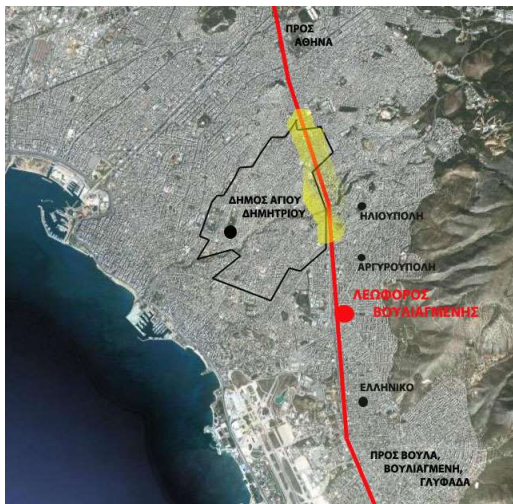
Η πρώτη αλλαγή προήλθε από τη διάνοιξη της σημερινής Λεωφόρου Βουλιαγμένης. Το 1937-1938 ξεκινά η διάνοιξη του τότε καρόδρομου Πρίγκιπα Πέτρου που έφθανε μέχρι βόρεια της Γλυφάδας και που αργότερα ονομάστηκε Λεωφόρος Βουλιαγμένης³⁰.

Η τότε κοινότητα Αγίου Δημητρίου μέχρι τη στιγμή αυτή αναπτυσσόταν σχεδόν αποκομμένη από το υπόλοιπο της Αττικής, καθώς η έλλειψη δρόμων και συγκοινωνιακού δικτύου καθιστούσε δύσκολες τις μετακινήσεις των κατοίκων οι οποίες γίνονταν κατά κύριο λόγο με τα πόδια.

Η διάνοιξη της Λεωφόρου έκανε δυνατή την πιο άμεση σύνδεση του δήμου με τις γύρω περιοχές όπως την Αργυρούπολη, την Ηλιούπολη, το Ελληνικό και τη Γλυφάδα. Λεωφορειακές γραμμές³¹ εκμεταλλεζόμενες τη νέα Λεωφόρο συνέδεσαν την κοινότητα και με το κέντρο της πρωτεύουσας το οποίο συγκέντρωνε το μεγαλύτερο ποσοστό θέσεων εργασίας³², συντελώντας με αυτό τον τρόπο στην βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

Εικ.27: Από τα πρώτα αστικά λεωφορεία σε δρόμο του Αγίου Δημητρίου
Πηγή: Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι...*, σελ.38

Εικ.28: Διάνοιξη Λ. Βουλιαγμένης και ανάπτυξη υπερτοπικού εμπορίου σε Δήμο Αγίου Δημητρίου (διακρίνεται με κίτρινο η περιοχή επίδρασης)
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε χάρτης του Google Earth)

Η Λεωφόρος Βουλιαγμένης ολοκληρώθηκε κατά το τέλος της δεκαετίας του '90³³ και αποτέλεσε κεντροβαρικό άξονα στη σύνδεση των ΝΑ περιοχών με το κέντρο. Οι μετακινήσεις για τους κατοίκους του Αγίου Δημητρίου έγιναν ευκολότερες όχι μόνο προς το κέντρο της πρωτεύουσας αλλά και προς τις υπόλοιπες περιοχές από τις οποίες διαπερνούσε πλέον η Λεωφόρος, όπως η Γλυφάδα, η Βούλα και η Βουλιαγμένη.

³⁰ Παπαιωάννου Βασιλική, *Λειτουργικός χαρακτήρας του πρωτεύοντος οδικού δικτύου του ΠΣΑ το 1988*, διπλωματική εργασία στα πλαίσια του διατμηματικού προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών 'Αρχιτεκτονική σχεδιασμός του χώρου, κατεύθυνση πολεοδομία-χωροταξία', Αθήνα 2007, σελ.23.

³¹ Σαρηγιάννης Μ. Γεώργιος, *Αθήνα 1830-2000 εξέλιξη-πολεοδομία-μεταφορές*, Αθήνα 2000, σελ. 124.

³² Σαρηγιάννης Μ. Γεώργιος, *Αθήνα 1830-2000 εξέλιξη-πολεοδομία-μεταφορές*, Αθήνα 2000, σελ. 293.

³³ Ε.Μ.Π τομέας πολεοδομίας και χωροταξίας, *Προστασία και αναβάθμιση των ακτών του Σαρωνικού*, ερευνητική εργασία στα πλαίσια της μελέτης 'Διερεύνηση μεθόδου διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης παράκτιων μητροπολιτικών περιοχών με εντατική χρήση', Αθήνα 2001, σελ. 15.

Λόγω της αυξημένης προσπελασιμότητάς της άρχισαν να αναπτύσσονται αξονικά της αρκετές εμπορικές χρήσεις δίνοντας έτσι ένα νέο κέντρο εμπορικών χρήσεων, με υπερτοπικό όμως χαρακτήρα στο Δήμο (Εικ.28).

Στην περαιτέρω ανάπτυξη της Λεωφόρου και κατά συνέπεια και της επίδρασής της στο Δήμο καταλυτικό ρόλο έπαιξε η δημιουργία και λειτουργία του Αεροδρομίου του Ελληνικού.

Αεροδρόμιο Ελληνικού (1938 – 1970)

Το αεροδρόμιο λειτούργησε για πρώτη φορά το έτος 1938³⁴ στην περιοχή Χασάνι. Αποτελέσει τη μοναδική οκλούσα χρήση που αναπτύχθηκε στο ΝΑ τμήμα της Αττικής. Η συνεχής ανάπτυξή του με επεκτάσεις το μετέτρεψε σε διεθνή πύλη της χώρας³⁵ και ενίσχυσε με έντονο τρόπο τους προσανατολισμούς του πολεοδομικού συγκροτήματος προς τη θάλασσα και τους γειτονικούς σε αυτή δήμους.

Η ισχυροποίηση του αεροδρομίου τα έτη που ακολούθησαν ως μεταφορικού κόμβου ενίσχυσε τη δυναμική των Λεωφόρων Βουλιαγμένης και Ποσειδώνος, που το περιστοιχίζουν, στις οποίες αναπτύχθηκαν αξονικά τους και λειτούργησαν ξενοδοχειακές μονάδες, γραφεία αεροπορικών εταιρειών καθώς και εμπορικά καταστήματα.

Η εξέλιξη αυτή είχε ως φυσικό επακόλουθο την πυκνωση του αστικού ιστού στους παραθαλάσσιους δήμους. Στην παραλιακή λεωφόρο αρχίζει να αναπτύσσεται μια ένταση χρήσεων οι οποίες επηρεάζουν το μέχρι το τέλος της δεκαετίας του '60 ασυνεχές αστικό μέτωπο το οποίο αρχίζει να πυκνώνει και να επεκτείνεται προς την ενδοχώρα και σε δήμους όπως το Π. Φάληρο και ο Άγιος Δημήτριος³⁶ (Εικ.29).

Εικ.29: Επίδραση σε γύρω περιοχές από τη λειτουργία του Αεροδρομίου. Με κίτρινα βέλη η τάση ανάπτυξης των παραθαλάσσιων Δήμων.
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε χάρτης του Google Earth)

Η παύση της λειτουργίας του από το 2001 και έπειτα οδήγησε σε ύφεση όλων αυτών των δραστηριοτήτων. Η προοπτική όμως δημιουργίας Μητροπολιτικού Πάρκου στο Ελληνικό προβλέπει ξανά την ανάπτυξη των εμπορικών ζωνών των δύο αυτών Λεωφόρων.

³⁴ http://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνές_Αεροδρόμιο_Ελληνικού

³⁵ Guy Burgel, *Αθήνα η ανάπτυξη μιας μεσογειακής πρωτεύουσας*, Αθήνα 1976, σελ. 99.

³⁶ Ε.Μ.Π τομέας πολεοδομίας και χωροταξίας, *Προστασία και αναβάθμιση των ακτών του Σαρωνικού*, ερευνητική εργασία στα πλαίσια της μελέτης 'Διερεύνηση μεθόδου διαχείρισης, προστασίας και ανάδειξης παράκτιων μητροπολιτικών περιοχών με εντατική χρήση', Αθήνα 2001, σελ. 11.

Επέκταση της Γραμμής του Μετρό , Σταθμός Άγιος Δημήτριος - Αλ. Παναγούλης (2004)

Νέα δυναμική στο δήμο και στην εμπορική δραστηριότητά του στο ύψος της Βουλιαγμένης έδωσε η δημιουργία του σταθμού του μετρό Άγιος Δημήτριος - Αλέξανδρος Παναγούλης, ο οποίος οριοθετείται στη συμβολή της Λεωφόρου Βουλιαγμένης με τη Βασιλίσσης Όλγας.

Ο σταθμός παραδόθηκε από την Αττικό Μετρό Α.Ε. σε εμπορική λειτουργία στις 5 Ιουνίου 2004³⁷. Μαζί με τη δημιουργία του σταθμού ο δήμος επωφεληθήκε και από τις εργασίες ανάπλασης που έκανε η συγκεκριμένη εταιρία στον περιβάλλοντα χώρο του και συγκεκριμένα στην πλατεία Κάκαρη, η οποία παραδόθηκε το Μάιο του 2007 αισθητικά αναβαθμισμένη στους δημότες του Δήμου Αγίου Δημητρίου.

Η δημιουργία του μετρό διευκόλυνε την πρόσβαση σε άτομα από γειτονικές περιοχές αλλά και από τον ίδιο το Δήμο καθώς συνδέθηκε με λεωφορειακές γραμμές οι οποίες εξυπηρετούν την πρόσβαση στο σταθμό του μετρό από διάφορα σημεία³⁸.

Η ενίσχυση της προσπελασιμότητας της περιοχής και η δημιουργία ροών νέων επισκεπτών (Σήμερα, μέσω αυτού του σταθμού εξυπηρετούνται καθημερινά περίπου 45.000 επιβάτες)³⁹ προκάλεσε το ενδιαφέρον εμπορικών αλυσίδων εθνικής εμβέλειας, οδήγησε στην ανάπτυξη μεγάλων επιχειρήσεων και στην ένταξη νέων θέσεων εργασίας γύρω από το σταθμό. Τα στοιχεία αυτά συνετέλεσαν στη δημιουργία ενός ακόμη κέντρου υπερτοπικού εμπορίου⁴⁰ και στην ενίσχυση των δυναμικών τάσεων στις χρήσεις γης της περιοχής γύρω από το σταθμό του Μετρό(Εικ.30).

Εικ.30: Θέση και περιοχή επίδρασης του σταθμού του μετρό Αγ. Δημήτριος
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε χάρτης του Google Earth)

Σχόλιο [L2]: Την πρωτομαγιά του 1976 ο Αλέκος Παναγούλης κατηφόριζε με το αυτοκίνητό του την **Λεωφόρο Βουλιαγμένης**. Στο ύψος του **Μπραχαμίου (Αγίου Δημητρίου)** το αυτοκίνητο βγαίνει από την πορεία του και πέφτει σε υπόγειο συνεργείο. Το τροχαίο βρίσκει τον Παναγούλη νεκρό. Μέχρι και σήμερα θεωρείται ότι είχε σκηνοθετηθεί προκειμένου να βρεθεί «εκτός μάχης» ο Παναγούλης. Το ατύχημα έγινε λίγες μέρες πριν την αποκάλυψη των φακέλων της ΕΣΑ τον καιρό της απριλιανής δικτατορίας. Φυσικά μετά το γεγονός οι φακέλοι δεν άνοιξαν ποτέ. Εκείνη την περίοδο είχε επικρατήσει ότι αυτοί περιείχαν ονόματα πολιτικών που συνεργάστηκαν με το καθεστώς. Η ιδιαίτερα μαχητική του στάση ως βουλευτή μεταπολιτευτικά αλλά και ο αντιδικτατορικός αγώνας που είχε κάνει, πιστεύεται, χωρίς να αποδεικνύεται, ότι ήταν τα γεγονότα που μιλούν από μόνα τους για μια καλοστημένη δολοφονία

³⁷ [http://el.wikipedia.org/wiki/Σταθμός_Αγίου_Δημητρίου/Αλεξάνδρου_Παναγούλη_\(Μετρό_Αθήνας\)](http://el.wikipedia.org/wiki/Σταθμός_Αγίου_Δημητρίου/Αλεξάνδρου_Παναγούλη_(Μετρό_Αθήνας))

³⁸ *Η μετάβαση της Αθήνας*, επιμέλεια : Κ. Ντάφλος- Χ. Κάλμπαρη, Αθήνα 2005, σελ.209.

³⁹ <http://www.ametro.gr/page/default.asp?la=1&Id=377>

⁴⁰ http://news.kathimerini.gr/4dcegi/w_articles_economy_1_06/02/2005_132917, έντυπη έκδοση 6/2/2005, άρθρο του Μάκη Θεοδωράτου

Πράσινο - ελεύθεροι χώροι

Οι χώροι πρασίνου στο πολεοδομικό συγκρότημα του Αγίου Δημητρίου χαρακτηρίζονται κυρίως από την περιορισμένη έκτασή τους και τη μεγάλη διασπορά που παρουσιάζουν, στοιχεία τα οποία οφείλονται στην αλόγιστη και χωρίς σχεδιασμό οικοδομική δραστηριότητα των περασμένων ετών.

Τα πάρκα είναι ουσιαστικά χώροι μικρής έκτασης οι περισσότεροι εκ των οποίων έχουν προκύψει και όχι σχεδιαστεί. Ακόμη όμως και αυτοί οι οποίοι έχουν διαμορφωθεί βάσει κάποιας μελέτης λόγω του μικρού μεγέθους και της λανθασμένης θέσης τους χαρακτηρίζονται από περιορισμένες δυνατότητες παροχής αναψυχής στους κατοίκους οι οποίοι καταπιέζονται καθημερινά από το επιβαρυνόμενο με κάθε μορφής αστικό περιβάλλον.

Ως παράδειγμα μπορεί να αναφερθεί η πλατεία Άρη Βελουχιώτη(Εικ.35). Η πλατεία αυτή βρίσκεται επάνω στη Λεωφόρο Αγίου Δημητρίου απέναντι από 3 κτήρια σχολείων. Η σχεδιάσή της δεν είναι τυχαία αλλά έχει προκύψει βάση μελέτης. Όλα τα στοιχεία δείχνουν θετικά όμως παρ' όλα αυτά δεν αξιοποιείται όπως θα έπρεπε.

Εικ.35: Πλατεία Άρη Βελουχιώτη

Πηγή: <http://www.attiko-prasino.gr/Default.aspx?tabid=409&language=el-GR>

Εικ.36: Χώροι πρασίνου στον Άγιο Δημήτριο
Πηγή: Ιδία επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αγ. Δημητρίου από το αρχείο του Δήμου)

Ο κύριος και ο πιο βασικός λόγος είναι το γεγονός ότι οριοθετείται από τρεις δρόμους που χαρακτηρίζονται με αυξημένη διέλευση οχημάτων. Ο ένας είναι η Λεωφόρος Αγίου Δημητρίου και οι άλλες δύο οι οδοί Αφεντούλη και Μενελάου, εκ των οποίων η τελευταία αποτελεί μία από τις εισόδους προς την δευτερεύουσα αρτηρία του Δήμου την οδό Παπάγου (Εικ.37). Το γεγονός αυτό αποτελεί αρνητικό παράγοντα στο να καταστεί η πλατεία ελκυστική και να γίνει η παραμονή σε αυτή ευχάριστη από τους επισκέπτες. Ίσως η μετατροπή τουλάχιστον της μία εκ των δύο οδών που αναφέραμε σε πεζόδρομο να ισορροπούσε κάπως τους ανασταλτικούς αυτούς παράγοντες.

Εικ.37: Θέση πλατείας Αρη Βελουχιώτη
Πηγή: Ιδία επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε χάρτης του Google Earth)

Εικ.38: Περιοχή του Ρέματος της Πικροδάφνης
Πηγή: <http://www.dad.gr/Default.aspx?id=4090&nt=108&lang=1>

Οι περισσότεροι από τους ελεύθερους αυτούς χώρου αποτελούνται από λουλούδια, λίγους θάμνους, μικρά δέντρα και κάποια παγκάκια. Σε κάποιες περιπτώσεις αυτά εμπλουτίζονται με μικρές παιδικές χαρές και κάποια μικρά γήπεδα μπάσκετ ή τένις ελεύθερα για τους πολίτες. Όλο το πράσινο είναι αποτέλεσμα φυτεύσεων.

Όμως εντός του Δήμου υπάρχει και ένα μοναδικό πράσινο οικοσύστημα, σπάνιο είδος για το λεκανοπέδιο της Αττικής, το μόνο φυσικό πράσινο περιβάλλον του Δήμου, και αφορά την περιοχή που πλαισιώνει το Ρέμα της Πικροδάφνης (Εικ.38). Δυστυχώς όμως παραμένει εγκαταλελειμμένο και ανεκμετάλλευτο.

Στον πολεοδομικό χάρτη του Αγίου Δημητρίου υπάρχουν χαρακτηρισμένοι και άλλοι, εκτός των υπαρχόντων, ως χώροι πρασίνου οι οποίοι όμως είτε παραμένουν ξεχασμένα οικόπεδα (Εικ.39,41), είτε έχουν ήδη οικοδομηθεί καθώς δεν έγινε έγκαιρα η απαλλοτρίωσή τους (Ο.Τ. 1059, 1080, 1081, 1082)⁴¹ (Εικ.36), είτε λόγω γραφειοκρατίας έχουν αφεθεί στην τύχη τους (χώρος Ασυρμάτου) (Εικ.40).

Εικ.39: Οδός Βεργίνας, χώρος του δήμου χαρακτηρισμένος πράσινο απέναντι από το 4^ο γυμνάσιο.

Πηγή: Εφημερίδα <Δημότης Νοτίων Προαστίων>, αρ.φυλ.244, 27/09/2011, σελ.12.

Εικ.40: Χώρος Ασυρμάτου γεμάτος με ανενεργές κεραίες

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικ.41: Οδός Ποταμιάς, χώρος χαρακτηρισμένος πράσινο

Πηγή: Εφημερίδα <Δημότης Νοτίων Προαστίων>, αρ.φυλ.244, 27/09/2011, σελ.12.

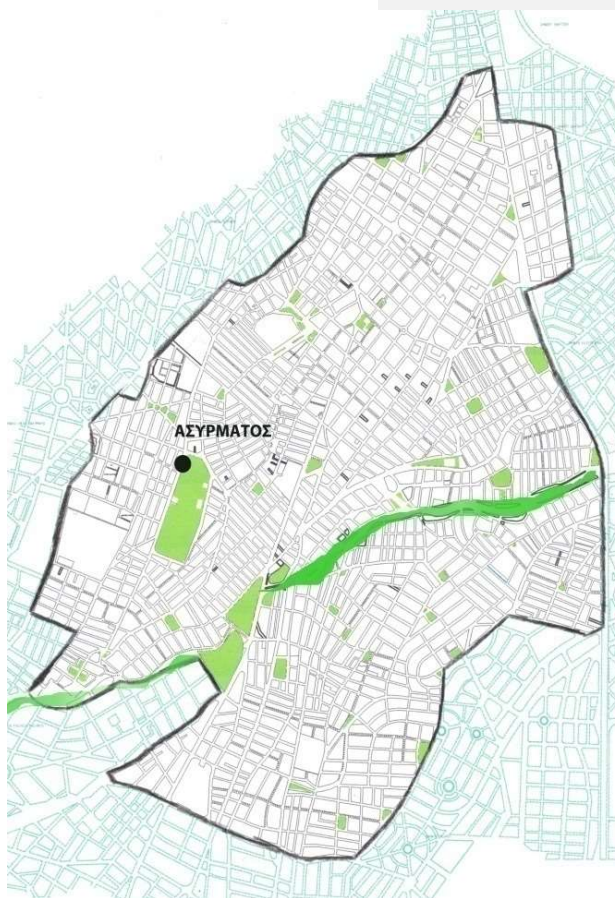
⁴¹ Αρχείο Δήμου Αγίου Δημητρίου

6. ΑΣΥΡΜΑΤΟΣ

Γενικά στοιχεία του

Λίγο πριν το τέλος του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου (1949) οι Αγγλικές δυνάμεις εγκαθιστούν δίκτυο ασυρμάτων επικοινωνιών στην περιοχή του Μπραχαμίου. Η συγκεκριμένη βάση ασυρμάτων είχε καθοριστικό ρόλο στις επικοινωνίες των συμμάχων ιδίως την περίοδο του εμφυλίου πολέμου (1946-1949). Με τη λήξη του πολέμου οι εγκαταστάσεις παραδόθηκαν προς χρήση στο ελληνικό κράτος. Το 1952 απαλλοτριώθηκε η σχετική έκταση 75 στρεμμάτων, για την εγκατάσταση του Κέντρου Εκπομπών Νέας Σμύρνης (ΚΕΝΣ), ευρύτερα γνωστό ως <Ασύρματος>⁴². Στην συγκεκριμένη έκταση, αναπτύχθηκε αρχικά το Κέντρο Εκπομπών του Α/Δ Ελληνικού και στη συνέχεια εγκαταστάθηκε πλήθος λειτουργιών τόσο της Πολεμικής Αεροπορίας όσο και άλλων υπηρεσιών και φορέων του Δημοσίου, όπως του Υπουργείου Δημοσίας Τάξης, του Υπουργείου Εξωτερικών και της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας. Για μεγάλο διάστημα βοηθούσαν την επικοινωνία των πλοίων του πολεμικού ναυτικού. Στην συνέχεια αξιοποιήθηκαν από την ΥΠΙΑ λόγω της γεινίασης με το αεροδρόμιο του Ελληνικού, ενώ παράλληλα λειτουργούσε στο λόφο και μετεωρολογικός σταθμός⁴³.

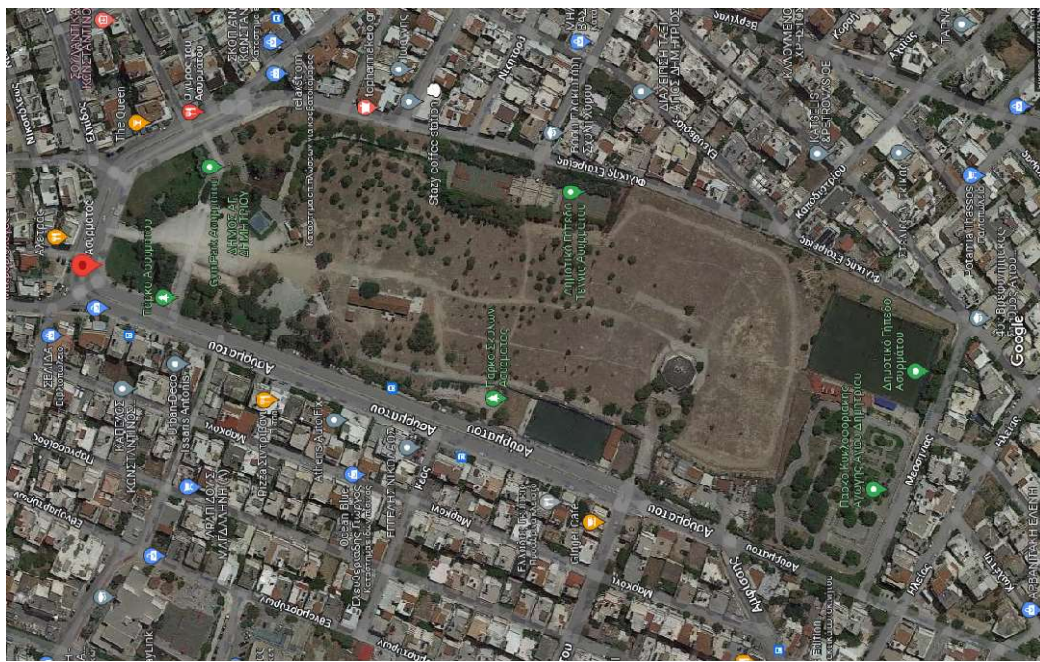
Ο λόφος με τους ασυρμάτους αποτελεί σήμα κατατεθέν για το δήμο Αγίου Δημητρίου. Ήταν λογικό λοιπόν η γύρω περιοχή να πάρει το προσωνύμιο Ασύρματος. Τα τελευταία τριάντα χρόνια οι εγκαταστάσεις του Ασυρμάτου Μπραχαμίου έχουν παροπλιστεί. Ο ασύρματος έχει σιγήσει, όμως οι ψηλές κεραιές στέκουν άκαρες δίνοντας μια ιδιαιτερότητα στο χώρο.

Εικ.55: Θέση Ασυρμάτου
Πηγή: Ιδία επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε ρυμοτομικό σχέδιο του Δήμου Αγ. Δημητρίου από το αρχείο του Δήμου)

⁴² http://energostimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=880:2009-10-02-08-47-31&catid=82:2008-10-17-23-47-15&Itemid=199

⁴³ <http://athinapisovitrina.blogspot.com/search/label/Μπραχάμι>

Εικ.55: Ασύρματος

Πηγή

<https://www.google.com/maps/search/%CE%B1%CF%83%CF%85%CF%81%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82/@38.0359985,22.5905971,10z/data=!3m1!4b1>

Η πορεία της εξέλιξής του

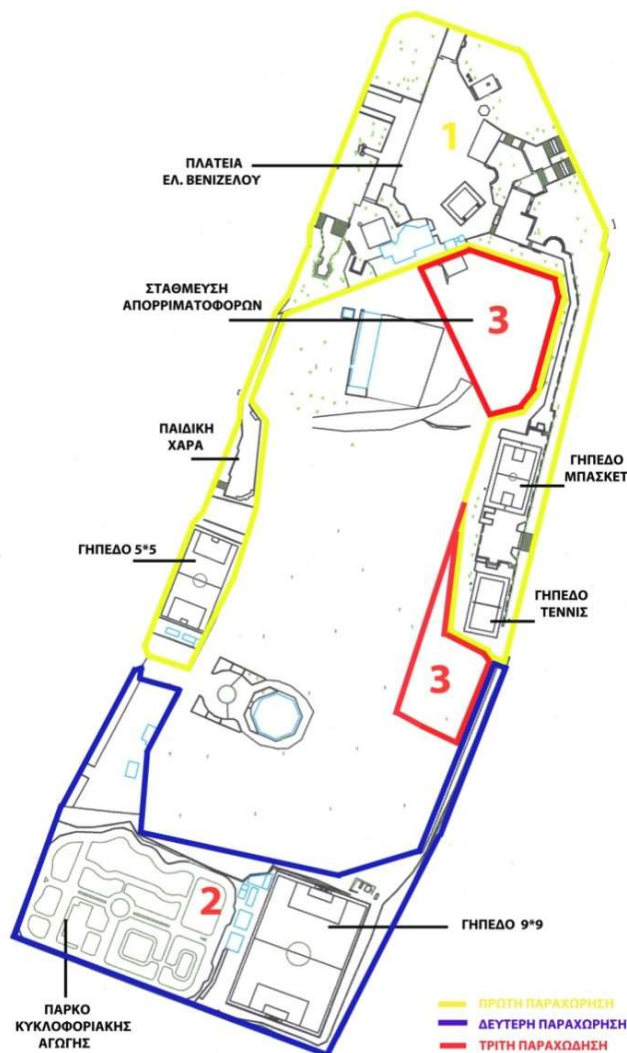
Κύριο μέλημα του Δήμου από τη στιγμή της παύσης λειτουργίας των εγκαταστάσεων του Ασυρμάτου ήταν ή έκταση αυτή να περιέλθει στην ιδιοκτησία του. Οι συνεχείς πιέσεις που άσκησε ο Δήμος Αγ. Δημητρίου, έφεραν το επιθυμητό αποτέλεσμα.

Η Πολεμική Αεροπορία, αλλά και οι λοιποί εγκατεστημένοι Δημόσιοι Φορείς και Υπηρεσίες, ανταποκρινόμενοι σε αιτήματα του Δήμου Αγ. Δημητρίου, προέβησαν στη σύμπτυξη των εγκαταστάσεων τους και μετά από διαδοχικές αποδεσμεύσεις κατά τα έτη 1983, 1997 και 2003, παραχωρήθηκε στο Δήμο συνολικά έκταση περίπου 42 στρεμμάτων για τη δημιουργία χώρων αθλητισμού, πρασίνου και αναψυχής⁴⁴.

➤ Το 1983 ένα μέρος του Ασυρμάτου έκτασης 18971,73τ.μ., παραχωρήθηκε στο Δήμο Αγίου Δημητρίου προκειμένου να δημιουργηθεί η Πλατεία Ελευθερίου Βενιζέλου, μια μικρή παιδική χαρά, ένα γήπεδο μπάσκετ και ένα τένις.

➤ Το 1999 έγινε η δεύτερη παραχώρηση έκτασης 11543,73τ.μ.⁴⁵. Στο χώρο αυτό δημιουργήθηκαν ένα γήπεδο 9*9, καθώς και το πρώτο πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής στην Ευρώπη. Παράλληλα στον ήδη παραχωρημένο χώρο από το 1983 δημιουργήθηκε και ένα γήπεδο 5*5.

➤ Το 2003 περιήλθε στο δήμο άλλη μια έκταση 7470τ.μ. ⁴⁶. Ο χώρος αυτός έμεινε ανεκμετάλλετος για τους πολίτες καθώς αποτέλεσε την έδρα των τεχνικών υπηρεσιών του Δήμου. Τελευταία είχε μετατραπεί σε σταθμό μεταφόρτωσης απορριμμάτων και χώρο στάθμευσης δημοτικών οχημάτων. (Εικ.56)

Εικ.56: Κάτοψη Ασυρμάτου, παραχωρήσεις εκτάσεων.

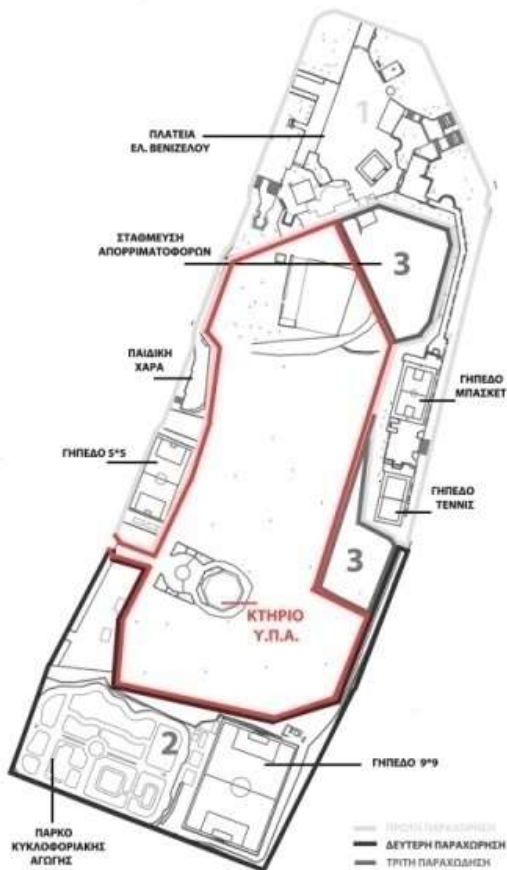
Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε σχέδιο αποτύπωσης του Ασυρμάτου το έτος 2011, Αρχείο Δήμου Αγίου Δημητρίου)

⁴⁴ <http://www.mod.gr/el/enimerosi/konovouleytiki-drastiriotita/erwtiseis/4525-aksiopoiisi-xorou-agiou-dimitriou.html>

⁴⁵ Αρχείο Δήμου Αγίου Δημητρίου, απόφαση Δ.Σ. της Κ.Ε.Δ. 15/27-5-99/Δ16

⁴⁶ Αρχείο Δήμου, απόφαση Δ.Σ. της Κ.Ε.Δ. 21/3-7-2003/Δ14

Ο Δήμος Αγίου Δημητρίου προχώρησε με την ίδια πολιτική και για την υπόλοιπη έκταση. Έτσι με σχετικές του επιστολές είχε αιτηθεί την παραχώρηση και του εναπομείναντα χώρου έκτασης περίπου 32 στρεμμάτων. Κατόπιν τούτου η Πολεμική Αεροπορία, προσκάλεσε τους λοιπούς φορείς με εγκατεστημένες χρήσεις στον Ασύρματο να επανεξετάσουν την χρήση του χώρου και να το αποδεσμεύσουν σε περίπτωση που δεν το χρειάζονται.

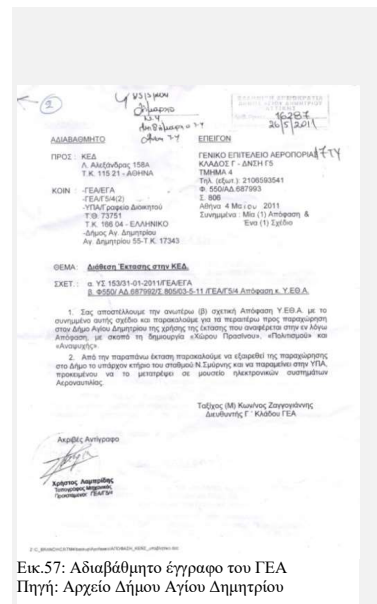
Εικ.58: Θέση κτηρίου ΥΠΑ

Πηγή: Ίδια επεξεργασία (ως υπόβαθρο χρησιμοποιήθηκε σχέδιο αποτύπωσης του Ασύρματος το έτος 2011, Αρχείο Δήμου Αγίου Δημητρίου)

➤ Η ΕΛ.ΑΣ. απαντώντας στο σχετικό έγγραφο που της απέστειλε η Π.Α. αποδέσμευσε το χώρο, και γνωστοποίησε πως ήδη έχει μεταφέρει από τον χώρο του Ασύρματος (ΚΕΝΣ) τον εγκατεστημένο εξοπλισμό της. Το ίδιο έπραξε και η Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας⁴⁷.

Με αφορμή την αποδέσμευση του χώρου από τους προαναφερθέντες φορείς, η Πολεμική Αεροπορία προσπάθησε να αδράξει την ευκαιρία και με το επιχείρημα πως έχει συγκροτήσει ομάδα αντιμετώπισης καταστροφών, ζήτησε την εκμετάλλευση του χώρου.

Τελικά με έγγραφο του στις 26/05/2011 το υπουργείο Εθνικής Αμύνης κοινοποιεί πως το Γενικό Επιτελείο Αεροπορίας παραχωρεί μέσω της Κτηματικής Εταιρείας του Δημοσίου τα 32 εναπομείναντα στρέμματα του Ασύρματος στο Δήμο Αγίου Δημητρίου. Η μόνη προϋπόθεση είναι το πέτρινο κτηριάκι που υπάρχει στον Ασύρματο να μην γκρεμιστεί, και να διαμορφωθεί μέσα εκεί, ένας πολιτιστικός μουσειακός χώρος ηλεκτρονικών συστημάτων Αεροναυτιλίας, ο οποίος θα είναι προσβάσιμος προς περιήγηση, σε όποιον επισκέπτεται τον Ασύρματο⁴⁸. Το μόνο που απομένει είναι να ολοκληρωθούν οι σχετικές υπηρεσιακές διαδικασίες.

Εικ.57: Αδιαβάθμητο έγγραφο του ΓΕΑ
Πηγή: Αρχείο Δήμου Αγίου Δημητρίου

⁴⁷ http://energostimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=880:2009-10-02-08-47-31&catid=82:2008-10-17-23-47-15&Itemid=199, Ενεργός Δημότης, έντυπη έκδοση 26/09/2009.

⁴⁸ Αδιαβάθμητο έγγραφο Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, Απόφαση περί διαθέσεως στην Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου Υπόλοιπης Έκτασης 32 στρεμμάτων από το χώρο του Κέντρου Εκπομπών Νέας Σμύρνης, ο οποίος ανήκει κατά κυριότητα στο Δημόσιο και κατά χρήση στην Πολεμική Αεροπορία της 3/5/2011, Αρ. Πρωτ. 16287 26/05/2011.

Παρόλα αυτά ο χώρος του Ασυρμάτου παραμένει τελείως ανοργάνωτος. Σήμερα εκτός από τα γήπεδα και το πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής (Εικ. 59) που λειτουργούν συγκεκριμένες ώρες και μετά κλειδώνουν, η υπόλοιπη έκταση έχει αφεθεί στην τύχη της.

Εικ.59: Πάρκο κυκλοφοριακής αγωγής
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικ.60: Παιδική χαρά σε Ασύρματο
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικ.61: Δημοτικό κυλικείο σε Ασύρματο
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικ.62: Απορριμματοφόρα σε Ασύρματο
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικ.63: Πάρκο Ελ. Βενιζέλου. Μια αλάνα με μια παιδική χαρά και μια τιμημέντνια εξέδρα (διακρίνεται στα δεξιά)
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Κτίριο Ελέγχου και Διοίκησης

Είναι πέτρινο οκταγωνικό κτίσμα με δώμα με φέροντα οργανισμό από οπλισμένο σκυρόδεμα και επένδυση από πέτρα. Αποτελεί δείγμα τυπικής αρχιτεκτονικής δημοσίων κτισμάτων της δεκαετίας του 1950. Σήμερα αν και εγκαταλελειμμένο διατηρεί την καθαρότητα της αρχιτεκτονικής του σύνθεσης. Απαιτούνται εκτεταμένες εργασίες επισκευών και εσωτερικών διαμορφώσεων για την μετατροπή του σε μουσείο τηλεπικοινωνιών. Μαζί με τις κεραιές που θα διατηρηθούν αποτελούν τα ισχυρότερα σημεία ιστορικής μνήμης της μεταπολεμικής χρήσης του χώρου και αναμένονται να αποτελέσουν τα στοιχεία για την υπερτοπική ανάδειξη του χώρου ως θεματικού (τηλεπικοινωνίες) πόλου και αναψυχής

Κτίριο ΥΠΑ
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εγκαταστάσεις προσωπικού και αποθηκών

Πρόκειται για το παλαιότερο κτίσμα που αναπτύσσεται γραμμικά με κατεύθυνση Βορράς-Νότος στα όρια του πυρήνα της έκτασης, ορίζοντας έναν άξονα παράλληλο με τη μεγάλη διάσταση του χώρου. Η αρχιτεκτονική του παραπέμπει μορφολογικά σε ενιαίους βιομηχανικούς αποθηκευτικούς χώρους με έντονα παραδοσιακό χαρακτήρα. Οι κατά καιρούς επισκευές και παρεμβάσεις για την προσαρμογή της χρήσης του, ειδικά μετά την πυρκαγιά έχουν αλλοιώσει εν μέρει τα χαρακτηριστικά του και την κατασκευαστική του καθαρότητα. Ο εσωτερικός του χώρος σήμερα είναι κατακερματισμένος. Η επικάλυψη της στέγης είναι από κεραμικά κεραμίδια. Αναμένεται να αποτελέσει τον μοναδικό πυρήνα που θα στεγάσει όλες τις εγκαταστάσεις, πολιτιστικές και αναψυχής, για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών του πάρκου. Σήμερα με πρωτοβουλία των κατοίκων, τμήματα του έχουν καθαριστεί και χρησιμοποιούνται ως χώροι συνάντησης και αποθήκευσης υλικών από τις ομάδες πρωτοβουλίας των κατοίκων για την δημιουργία του πάρκου.

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Πλήρως ασύμβατη χρήση συντελεί στην οπτική και περιβαλλοντική υποβάθμιση του χώρου.

Η έκταση αυτή που θα μπορούσε να είναι υπόδειγμα πολυχώρου αναψυχής, κάτι που τόσο έχει ανάγκη ο Αγ. Δημήτριος διακρίνεται από έλλειψη φωτισμού, κατεστραμμένες παιδικές χαρές (Εικ.60), ένα εγκαταλελειμμένο δημοτικό κυλικείο που έχει γίνει καταφύγιο αστέγων (Εικ.61), εκτάσεις με γκαζόν που απαγορεύεται να πατήσεις, διάσπαρτα δέντρα και τέλος μία τιμεντένια πλατφόρμα (Εικ.63) ως χώρος για τις πολιτιστικές εκδηλώσεις του φθινοπώρου. Από την άλλη η πρόσφατα παραχωρηθείσα έκταση χαρακτηρίζεται από χωματερές, σκουπίδια (Εικ.62), ξεχασμένες κεραιές και υποβάθμιση του πρασίνου. Αυτή την εικόνα αντικρίζουν όσοι επισκέπτονται ακόμη το συγκεκριμένο πάρκο το οποίο το βράδυ είναι απροσπέλαστο και γεμάτο κινδύνους.

Προτάσεις που έχουν γίνει

Παράλληλα με τις προσπάθειες για απόκτηση των ανωτέρω εκτάσεων έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς και διάφορες προτάσεις για την συνολικότερη εκμετάλλευση της έκτασης οι οποίες έχουν προκαλέσει διάφορες αντιδράσεις στους κατοίκους.

➤ Το 2005 κατατέθηκε πρόταση ανάπλασης που αφορούσε το μέχρι τότε χώρο που κατείχε Δήμος, και είχε σαν βασική προϋπόθεση τη δημιουργία υπόγειου θεάτρου. Η κύρια ιδέα της πρότασης ήταν η διάταξη κάποιων χώρων περιμετρικά του πάρκου οι οποίοι θα απευθύνονταν στους δημότες, όπως γήπεδα, αναψυκτήριο και χώρος σκέιτμπορντ. Ο πυρήνας του πάρκου, αφορούσε την υπόλοιπη έκταση που δε βρισκόταν ακόμη στην κατοχή του Δήμου και προοριζόταν να γίνει ένας καθαρός χώρος πρασίνου ώστε όταν μπαίνει μέσα ο δημότης, να μην ακούει απ' έξω θορύβους της πόλης και να ηρεμεί. Η πρόταση όμως δεν υλοποιήθηκε ποτέ⁴⁹.

➤ Το Σεπτέμβριο του 2009 ο τότε δήμαρχος πρότεινε την αποδοχή της πρότασης της Πολεμικής Αεροπορίας για δημιουργία <στρατοπέδου – Κέντρο Αθλητισμού και Εκπαίδευσης Διασωστών Αεροπορίας>⁵⁰, στο χώρο που ακόμη δεν είχε στην πλήρη κατοχή του ο Δήμος. Η αντίληψη της διοίκησης ήταν η εξής: ο Ασύρματος και συγκεκριμένα τα 32 στρέμματα που απέμεναν δεν ανήκαν στο δήμο (τα 42 ήταν από πριν ιδιοκτησία του Δήμου και των Δημοτών), οπότε αφού δεν ήταν δικά τους, τους δινόταν η ευκαιρία, να τα εκμεταλλευτούν κατά το ήμισυ και να δημιουργηθούν εκεί αθλητικές εγκαταστάσεις ήπιας μορφής, όπως κολυμβητήριο, συνεδριακό κέντρο, στίβος και διάφορα άλλα, που θα χρησιμοποιούνταν και από τους δημότες του Αγίου Δημητρίου⁵¹. Η πρόταση αυτή δημιούργησε αντιδράσεις και απορρίφθηκε στο σύνολό της.

⁴⁹ http://energostimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=897:-1-&catid=76:2008-10-20-14-43-27&Itemid=177, Ενεργός Δημότης 10/10/2009.

⁵⁰ http://energostimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=880:2009-10-02-08-47-31&catid=82:2008-10-17-23-47-15&Itemid=199, Ενεργός Δημότης 26/09/2009.

⁵¹ http://energostimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=900:lr-&catid=81:2008-10-17-23-45-51&Itemid=198, Ενεργός Δημότης 20/02/2010.

Εικ.64: Πρόταση διαμόρφωσης Ασυρμάτου από Arc-In-Form Architects
 Πηγή: Κατάλογος Αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών προτάσεων έκθεσης imagine the city 2011-Άγιος Δημήτριος, σελ.8.

➤ Σε έκθεση του <imagine the city>, που έγινε με θέμα <Φαντάσου την πόλη σου, Άγιος Δημήτριος 2011> στις 4-13 Νοεμβρίου 2011, προτάθηκε από την αρχιτεκτονική ομάδα Arc-In-Form ο χώρος του Ασυρμάτου να γίνει ένα νησί μετεωρολογικών αγρών.

Η πρόταση θεωρούσε τον Ασύρματο ως ένα νησί χωρισμένο από μεγάλους δρόμους. Προτεινόταν όλος ο χώρος να επιστραφεί στους κατοίκους και να επιτρέπεται σε όποιον θέλει, η κηπουρική και η καλλιέργεια σε ένα κομμάτι γης το οποίο θα του κατανέμεται-παραχωρείται. Ως τμήμα της υποδομής προτεινόταν μια καινούρια πλατεία, στη θέση της σημερινής πλατείας Ελευθερίου Βενιζέλου, η οποία θα εξυπηρετούσε την εβδομαδιαία αγορά των ντόπιων αγροτών ώστε να πωλούν ό,τι καλλιεργούν⁵² (Εικ.65).

⁵² Έκθεση 'Φαντάσου την πόλη, Άγιος Δημήτριος 2011', Κατάλογος αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών προτάσεων ανάπλασης του αστικού τοπίου του Αγίου Δημητρίου Αττικής, Αθήνα 2011, σελ.8.

Δράσεις και αντιδράσεις

Όσες προτάσεις και αν έγιναν όμως δεν πραγματοποιήθηκε καμία ουσιαστική μεταβολή στο χώρο του Ασυρμάτου. Έτσι το 2009, έπειτα και από την πρόταση για συνδιαχείριση του χώρου με την Πολεμική Αεροπορία οι κάτοικοι του Μπραχαμίου ξεσηκώθηκαν φοβούμενοι πως θα χάσουν το μεγαλύτερο ανοικτό ελεύθερο χώρο που μπορεί να μετατραπεί σε χώρο πρασίνου στον Άγιο Δημήτριο. Από το Νοέμβριο του 2009 δημιουργήθηκε ένα κίνημα πολιτών που δρα μέσα στο χώρο του Ασυρμάτου με τη λεγόμενη ανοικτή συνέλευση για τη διεκδίκηση του με σύνθημα <πράσινος Ασύρματος για όλους ανοιχτός>. Η συνέλευση αποτελεί τη βάση για τη συμμετοχή των ανθρώπων τόσο στον αγώνα για τη διεκδίκηση του χώρου όσο και στη συμμετοχή για την άμεση διαμόρφωσή του με απλούς τρόπους. Σκοπός τους ήταν και είναι, και τα 75 περίπου στρέμματα, που είναι η συνολική έκταση του Ασύρματος, να μπορούν να είναι καθημερινά προσβάσιμα σε όλους. Δηλώνουν <Προσπαθούμε να αναγεννήσουμε εκείνες τις θετικές κοινοτικές λειτουργίες της συνεύρεσης των ανθρώπων, της σύμπραξης και της αλληλοβοήθειας. Φυτεύουμε, καλλιεργούμε, συζητάμε, συνδιαμορφώνουμε, γιορτάζουμε, γκρεμίζουμε τις περιφράξεις, τα όρια και τα πρέπει: δρούμε>⁵³.

Με το πέρασμα των χρόνων το θέμα του Ασυρμάτου και της δραστηριοποίησης των κατοίκων πήρε άλλες διαστάσεις και απασχόλησε τα Μ.Μ.Ε. της χώρας. Ο <Ελεύθερος Τύπος> στο φύλλο του το Σάββατο 20/02/2010, είχε κάνει ένα εκτενές αφιέρωμα στο συγκεκριμένο θέμα. Η δημοσιογράφος Χριστίνα Βασιλάκη, ήρθε στον χώρο και έκανε ενδελεχές ρεπορτάζ με τις μαρτυρίες κατοίκων, αλλά και τοπικών αρχόντων της δημοτικής αρχής. Γράφει χαρακτηριστικά : <Ο τελευταίος αδόμητος χώρος του Δήμου κινδυνεύει σύμφωνα με τις μαρτυρίες των κατοίκων να μετατραπεί σε σταθμό μεταφόρτωσης απορριμμάτων ή σε στρατόπεδο, ενώ σήμερα η εικόνα που παρουσιάζει είναι αυτή ενός νεκροταφείου κεραιών που περιβάλλεται από παρκαρισμένα απορριμματοφόρα, κοντέινερ και πεταμένους κάδους σκουπιδιών⁵⁴>.

Τα τελευταία χρόνια οι προσπάθειες των κατοίκων του Μπραχαμίου εντάθηκαν προκειμένου να μετατραπεί όλος ο εγκαταλελειμμένος χώρος του Ασυρμάτου σε δημοτικό πάρκο. Είναι γεγονός εξάλλου πως σήμερα αποτελεί τη μοναδική ελπίδα για την ύπαρξη ενός ανοικτού χώρου ανάσας για τους κατοίκους αλλά και γενικότερα τους ανθρώπους της πόλης και των γύρω περιοχών.

Εικ.65: Κεραίες στον ασύρματο
Πηγή: Προσωπικό αρχείο.

⁵³ <http://asyrmatos.espivblogs.net/about/>

⁵⁴ http://energisdimitis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1096:-q-q-&catid=81:2008-10-17-23-45-51&Itemid=198 , Ενεργός Δημότης 20/02/2010.

Συμπεράσματα – Προοπτικές

Σήμερα με την επίσημη πλέον παραχώρηση ολόκληρης της έκτασης στο Δήμο στόχος της δημοτικής αρχής είναι μια πιο ολοκληρωμένη μελέτη. Μια μελέτη που θα λαμβάνει υπ' όψιν της το ρόλο που μπορεί να παίξει ο Ασύρματος στη βελτίωση του κλίματος της περιοχής με τη δημιουργία πόλων υψηλού πρασίνου. Η δήλωση της δημάρχου είναι χαρακτηριστική : <Αφού ολοκληρωθούν οι σχετικές υπηρεσιακές διαδικασίες, στόχος μας είναι να εντάξουμε όλο τον Ασύρματο σε ένα συνολικό σχέδιο ανάπλασης, που θα αποφέρει χώρους πρασίνου, αναψυχής και πολιτισμού για όλους τους κατοίκους του Αγ. Δημητρίου, αλλά και της ευρύτερης περιοχής >⁵⁵.

Στα πρακτικά πρόσφατης συνεδρίασης του δημοτικού συμβουλίου αναφέρεται πως η Διοίκηση του Δήμου προτείνει για βιοκλιματική αναβάθμιση το Πάρκο Ελ. Βενιζέλου (Ασύρματος), εκτιμώντας ότι μπορεί να πετύχει, εκτός από την εμφανή αισθητική και λειτουργική βελτίωση των υπαίθριων χώρων και τους παρακάτω ειδικούς στόχους:

Αναστροφή της θερμικής κλιματικής αλλαγής στο αστικό περιβάλλον, βελτίωση της ποιότητας της ζωής του πληθυσμού, προστασία του ευπαθούς πληθυσμού κατά την περίοδο των θερμικών διαταραχών (θερμών επεισοδίων), βελτίωση του μικροκλίματος στα δομημένα σύνολα υψηλής πυκνότητας και δημιουργία πρότυπων υπαίθριων χώρων με χρήση υλικών προηγμένων τεχνολογικά, φιλικών προς το περιβάλλον⁵⁶

Ο Ασύρματος μπορεί να αποτελέσει έναν ενιαίο ανοιχτό χώρο πρασίνου και συνεύρεσης των ανθρώπων. Έναν χώρο που θα αποτελεί ταυτόχρονα άλσος με δασικά δέντρα και φυτά, χώρο περιπάτου και ανοιχτό σημείο συνεύρεσης των ανθρώπων. Ένα χώρο που θα περικλείει διάφορες ήπιες ψυχαγωγικές δραστηριότητες οι οποίες θα εντάσσονται μέσα στο χώρο φυσικά και θα συντελέσουν στο να μπορεί ο χώρος να είναι προσβάσιμος χωρίς φόβο και το βράδυ. Ένα χώρο όπου το παιχνίδι, η καλλιέργεια λαχανικών, ο περίπατος, η ανάπαυλα, η συζήτηση και μια νέου τύπου πολιτιστική δραστηριότητα θα μπορούν να βρουν ελεύθερα έδαφος σε μια ενιαία χωρική ενότητα. Ένας χώρος που λείπει πραγματικά από το Δήμο. Μέχρι να γίνει όμως αυτό οι σκουριασμένοι ασύρματοι θα συνεχίσουν να στέκουν όρθιοι ατενίζοντας μετέωροι τον αττικό ουρανό.

⁵⁵ http://agiosdimitriosnews.blogspot.com/2011/05/blog-post_27.html

⁵⁶ Πρακτικό της με αριθμό 24/2011 συνεδρίασης του δημοτικού συμβουλίου Αγίου Δημητρίου, αριθμός απόφασης 419/2011, αναρτητέα στο διαδίκτυο, σελ.2.

7. ΘΕΜΑ & ΣΚΟΠΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η παραπάνω μελέτη πραγματοποιήθηκε, με σκοπό να γίνει μια νέα πρόταση για τον χώρο του Ασυρμάτου, καθώς ο δήμος και η ευρύτερη περιοχή του Αγίου Δημητρίου και των νοτίων προαστίων, έχουν έλλειψη από χώρους πρασίνου και από χώρους εκτόνωσης των πολιτών. Ο Ασύρματος αποτελεί μια ανεκμετάλλευτη έκταση με πολλές δυνατότητες διαμόρφωσης σε έναν πνεύμονα πρασίνου και σε ένα κέντρο-σημείο συνάντησης πολιτών και πολιτιστικών δρώμενων.

Στην έκταση αυτή, υπάρχουν καταλύματα, τα οποία είναι εγκαταλελειμμένα και σχεδόν ερειπωμένα. Κρίνεται αναγκαίο να γίνει ανάπλαση του πάρκου και διαμόρφωση-προσδιορισμός νέας χρήσης των υφιστάμενων κτιρίων. Αυτό θα δώσει νέα πνοή στην περιοχή και στους κατοίκους της.

Μόνη υποχρέωση του δήμου, έπειτα από όλες τις παραχωρήσεις που αναφέρθηκαν παραπάνω, είναι ως προς τη χρήση του υπάρχοντος κτιρίου στην ΥΠΑ για τη δημιουργία μουσείου ηλεκτρονικών συστημάτων Αεροναυτιλίας.

Το γεγονός αυτό μόνο θετικό μπορεί να χαρακτηριστεί, καθώς με γνώμονα αυτό μπορεί να δημιουργηθεί ένας χώρος μουσειακός που θα προσελκύει κόσμο από όλο το λεκανοπέδιο και ειδικότερα από τις γύρω περιοχές, ενώ παράλληλα οι επισκέπτες θα έχουν τη δυνατότητα να περπατήσουν στις δομές του πάρκου, να αθληθούν στα εκάστοτε γήπεδα και να απολαύσουν οικογενειακές στιγμές.

Με αφορμή το παραπάνω, δίνετε μία λύση στο δεύτερο ακρησιμοποιήτο κτίριο του Ασυρμάτου και γίνετε μια πρόταση ενός χώρου για την εξυπηρέτηση των επισκεπτών του πάρκου με πολιτιστικού ενδιαφέροντος χαρακτήρα και παροχή υπηρεσιών.

Στόχοι εργασίας

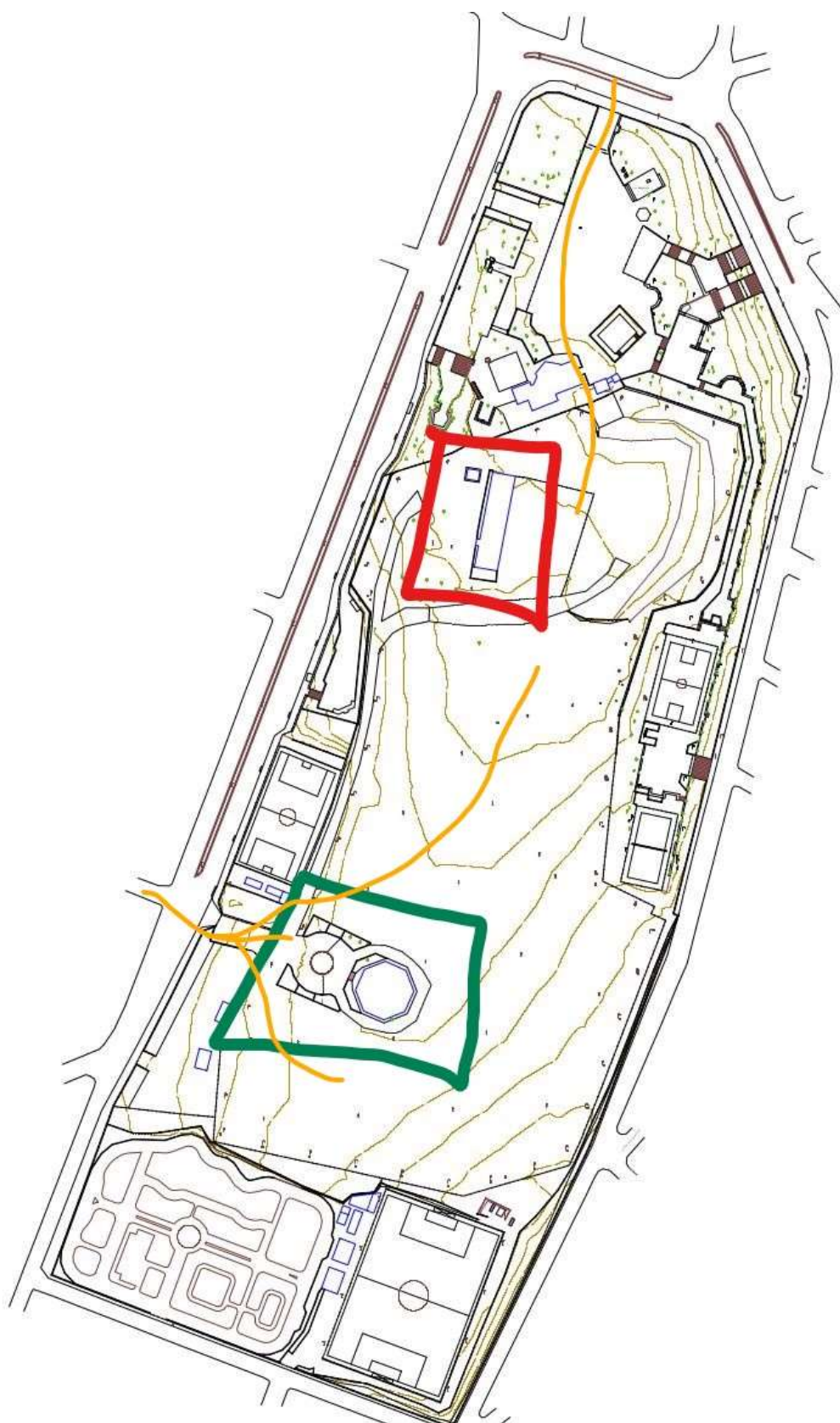
- Διατήρηση πάρκου ως έννοια
- Δημιουργία πράσινου περιβάλλοντος
- Αίσθηση ασφάλειας
- Προώθηση και προβολή της ιστορίας της περιοχής
- Αναβάθμιση πόρων
- Δημιουργία δημοτικού κέντρου μέσω των δημοτών
- Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας
- Συμβολή στην περιφερειακή ανάπτυξη

Κτίριο ΥΠΑ, χρήση μουσειακή
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Κτίσμα που αναπτύσσεται γραμμικά με κατεύθυνση Βορράς-Νότος στα όρια του πυρήνα της έκτασης, καμία χρήση
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Το κτίριο σε σχέση με το πάρκο

- Κτίσιμα μελέτης
κόκκινο τετράγωνο
- Μουσείο
πράσινο τετράγωνο
- Είσοδοι – διέλευση
πορτοκαλί γραμμές

8. ΑΝΑΛΥΣΗ ΙΔΕΑΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ - ΠΡΟΤΑΣΗ

ΠΗΓΗ ΕΜΠΝΕΥΣΗΣ : ΟΚΤΑΓΩΝΟ

Κεντρική ιδέα σχεδιασμού αποτελεί το οκτάγωνο σχήμα.

Η επιλογή του συγκεκριμένου σχήματος προκύπτει από τον ιστορικό-μουσειακό χώρο του πάρκου Ασυρμάτου.

Ένα διατηρητέο, πέτρινο κτίριο σε οκτάγωνο σχήμα, το οποίο περιβάλλεται από δεκαέξι μεταλλικές κολώνες, μεγάλου ύψους.

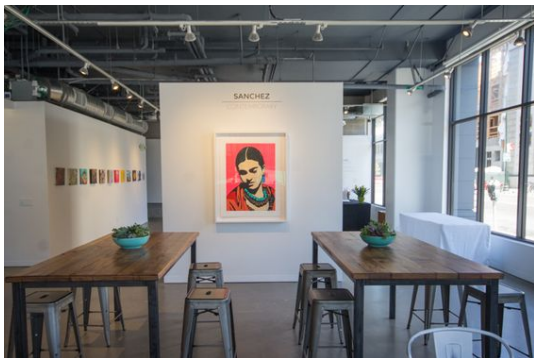
Συνδυάζοντας ακμές, γραμμές, τραπέζια και τετράγωνα που προκύπτουν από το οκτάγωνο σχήμα προκύπτει η αρχή του σχεδιασμού και η υλοποίηση της κεντρικής ιδέας.

Ο σχεδιασμός αυτός θα πραγματοποιηθεί στο δεύτερο κτίσμα. Η αρχιτεκτονική του παραπέμπει μορφολογικά σε βιομηχανικό στυλ με παραδοσιακό χαρακτήρα λόγω της δόριχτης στέγης που υπάρχει, η επικάλυψη της οποίας είναι από κεραμικά κεραμίδια. Ο συνδυασμός αυτών των δύο στοιχείων αλλοιώνει τον χαρακτήρα του κτίσματος και τον κάνει διαφορετικό. Ο εσωτερικός χώρος του κτίσματος αυτού, σήμερα είναι κατακερματισμένος.

Με βάση την υφιστάμενη κατασκευή, λοιπόν, η αίσθηση που δίνεται στην εσωτερική και εξωτερική μορφή και μορφολογία του κτίσματος, ακολουθεί την υπάρχουσα βιομηχανική.

Το διατηρητέο οκτάγωνο κτίριο, που αποτελεί πηγή έμπνευσης, είναι εμφανώς βιομηχανικού στυλ με πέτρινα και μεταλλικά στοιχεία.

Εύλο, μέταλλο, πέτρα, φθαρμένες επιφάνειες, γήινα χρώματα και ανάγλυφες υφές είναι τα χαρακτηριστικά που επικρατούν.

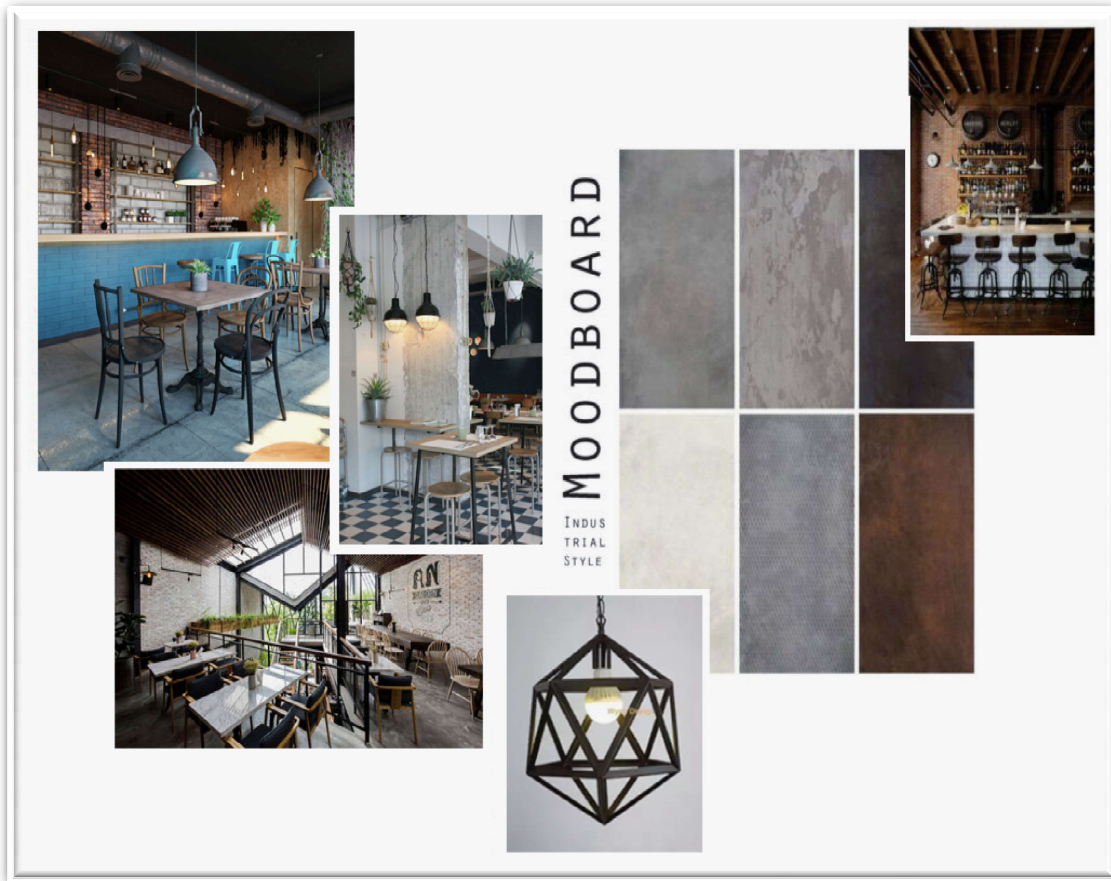

Art Gallery-Café in Oakland

Six d.o.g.s in Athens

ΠΙΝΑΚΑΣ ΑΙΣΘΗΣΗΣ

Το βιομηχανικό στυλ συνδυάζει το design των παλαικών, ξεφτισμένων υφών και την ομορφιά των ακατέργαστων, πεπαλαιωμένων ξύλων.

Τα κοινά στοιχεία που εμφανίζονται στους βιομηχανικούς χώρους είναι τα εμφανή πεπαλαιωμένα τούβλα, τα πατώματα τσιμέντου, οι ανεπεξέργαστες επιφάνειες, τα υπό έκθεση μεταλλικά δοκάρια και γενικώς οι λεπτομέρειες από μέταλλο.

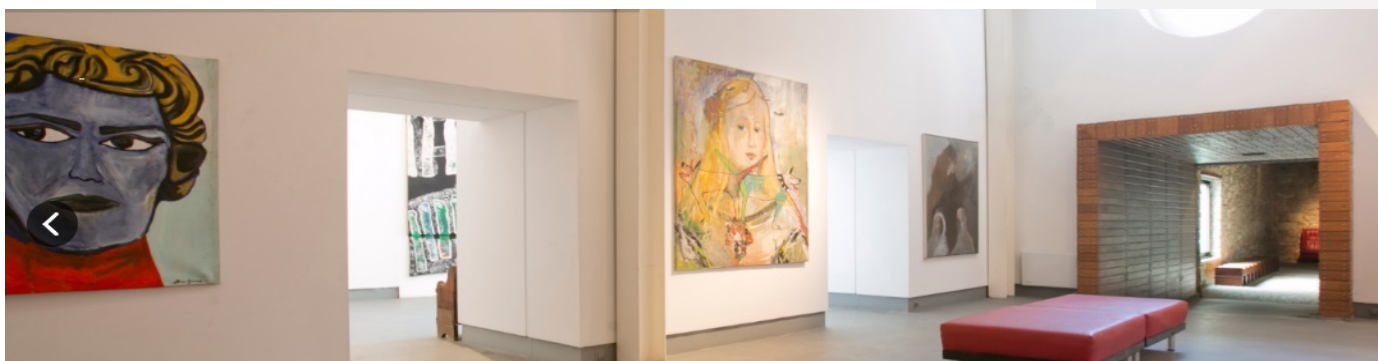
Η διακόσμηση με βάση το βιομηχανικό στυλ έχει αναφορά στο παρελθόν και ενσωματώνει πολλά διακοσμητικά αντικείμενα και λεπτομέρειες vintage.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΧΩΡΩΝ ΜΕ ΙΔΙΟ ΧΑΡΑΚΤΗΡΑ ΚΑΙ ΑΝΑΛΟΓΗ ΧΡΗΣΗ

Το T.A.F είναι ένας χώρος υλοποίησης καλλιτεχνικών δράσεων, πειραματικών εκθέσεων, δημιουργικών συνεργασιών, καθώς και φιλοξενίας εκδηλώσεων.

Το εργοστάσιο Αθηναΐς μεταμορφώθηκε σε ένα πρωτοποριακό πολυχώρο συνεδρίων, πολιτισμού και ποιοτικής ψυχαγωγίας.

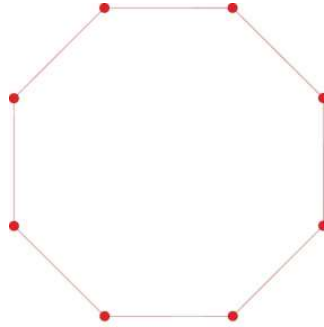

Το Αρχοντικό Γάκη, στην παλιά πόλη της Καστοριάς, στην πλατεία Ντολιτσό, που έχει μετατραπεί σε ένα μοναδικό καλλιτεχνικό καφέ και κατάστημα για αναμνηστικά, τοπικά προϊόντα και πολλά άλλα.

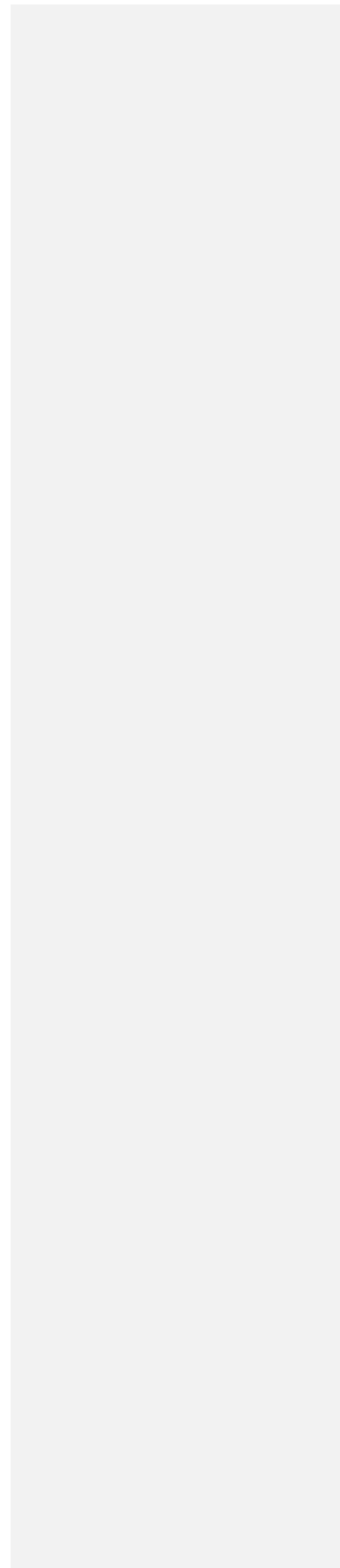
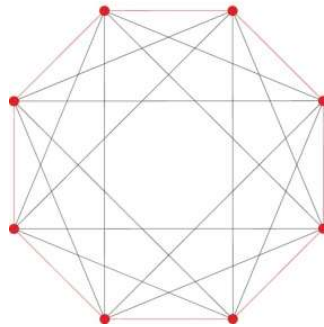

ΑΠΟΔΟΜΗΣΗ ΟΚΤΑΓΩΝΟΥ ΓΙΑ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΣΤΟΝ ΣΧΕΔΙΑΜΟ

Στην γεωμετρία το οκτάγωνο - από τις ελληνικές λέξεις οκτώ και γωνία - είναι ένα πολύγωνο σχήμα με οκτώ πλευρές και οκτώ κορυφές

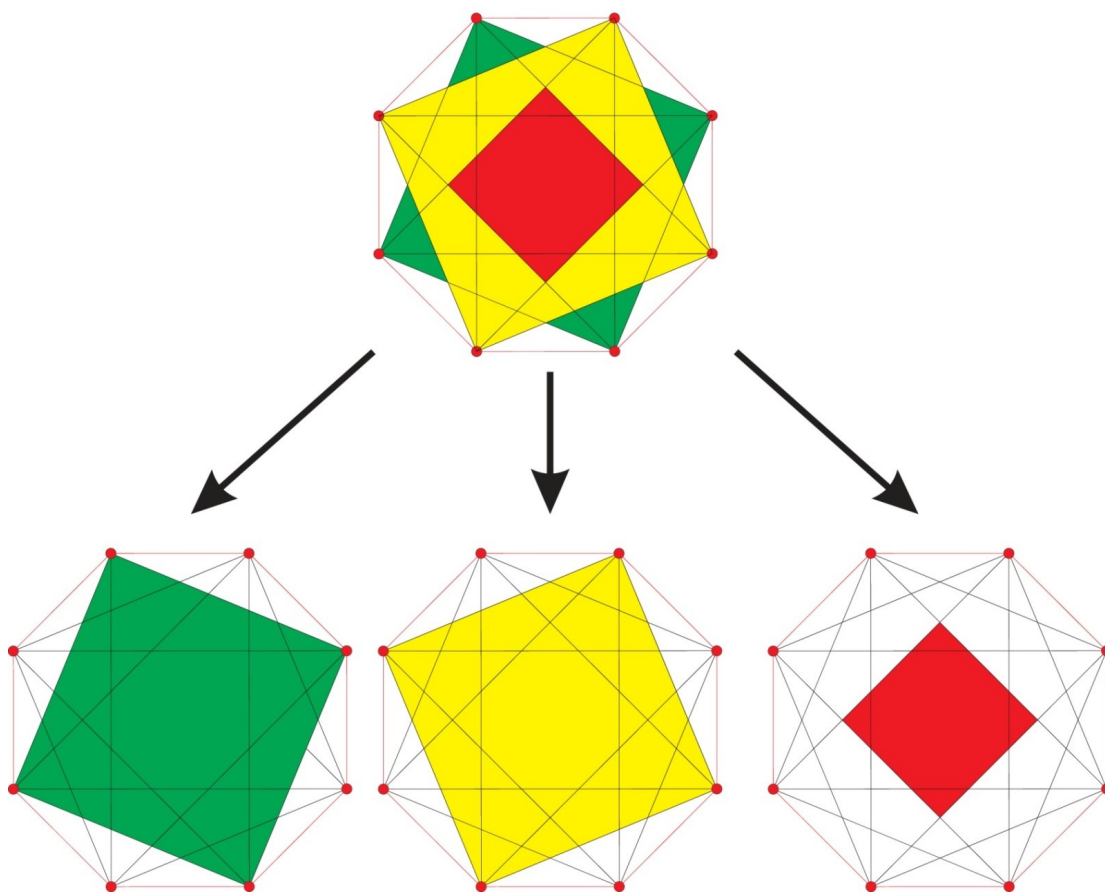

Σε ένα κανονικό οκτάγωνο, που έχει οκτώ γραμμές ανακλάστικης συμμετρίας και έχει περιστροφική συμμετρία όγδοης τάξεως, ενώνονται οι κορυφές με δεκαέξι γραμμές.

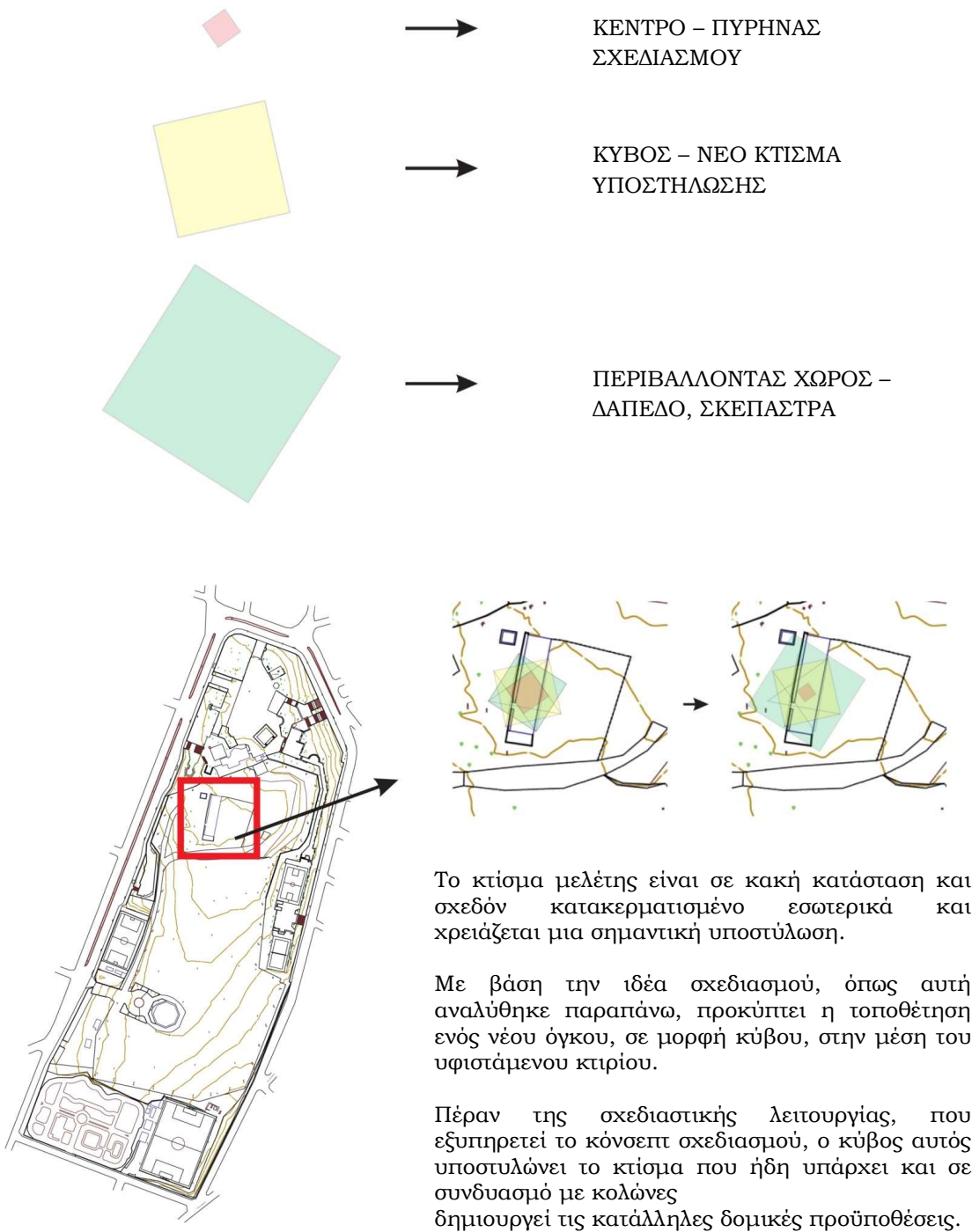

Με πειραματισμό και ανάλυση των σχημάτων δημιουργούνται τρία τετράγωνα διαφορετικού μεγέθους και διαφορετικής περιστροφής στον ίδιο άξονα.

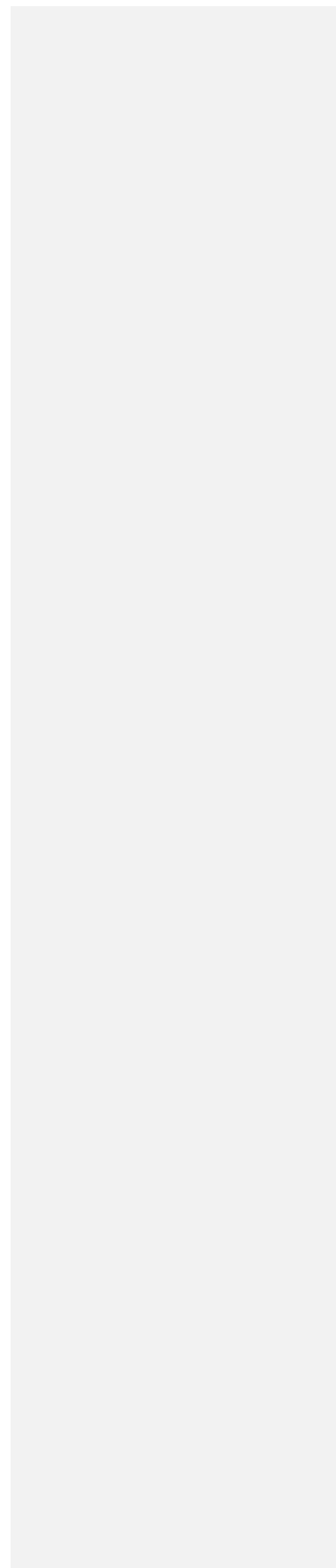
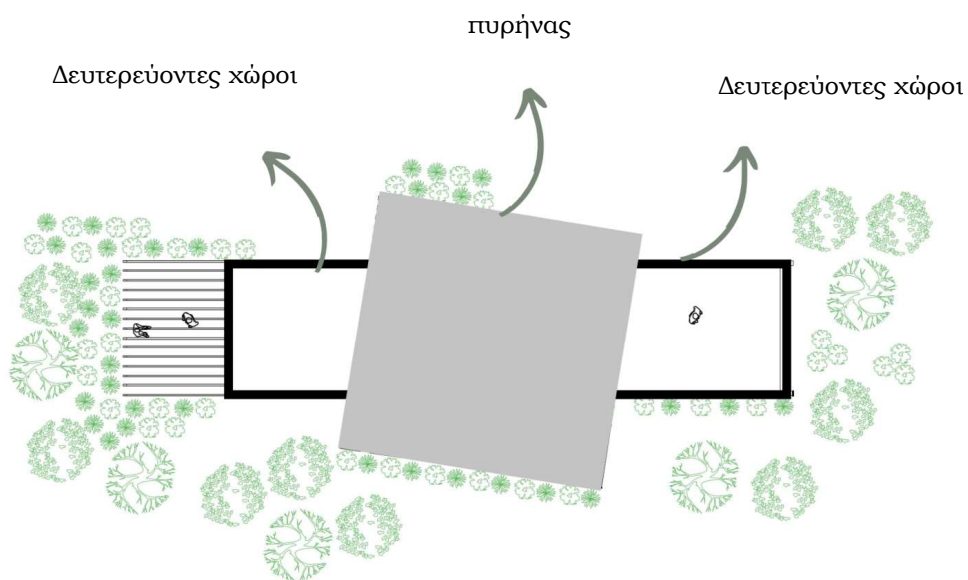
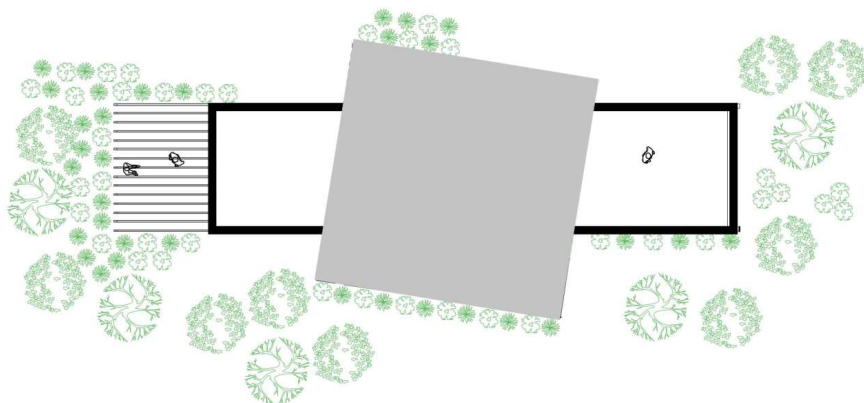
Το καθένα από αυτά χρησιμοποιείται για να δώσει όγκο στο κτίριο και λειτουργεία.

Εισαγωγή σχεδιασμού στο κτίριο παρέμβασης

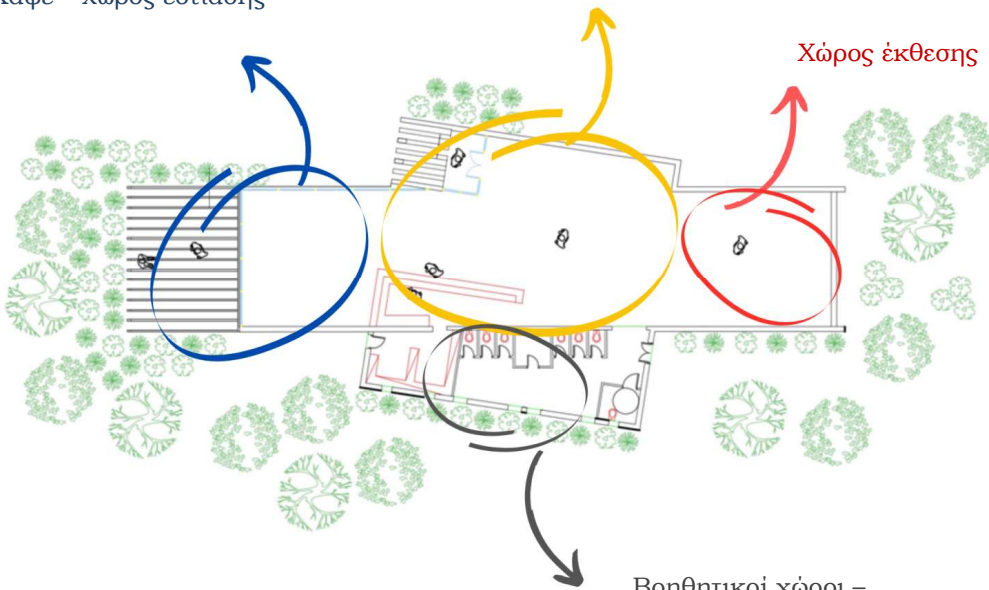
Αποτύπωση και Λειτουργικό Οργανόγραμμα

Καφέ – χώρος εστίασης

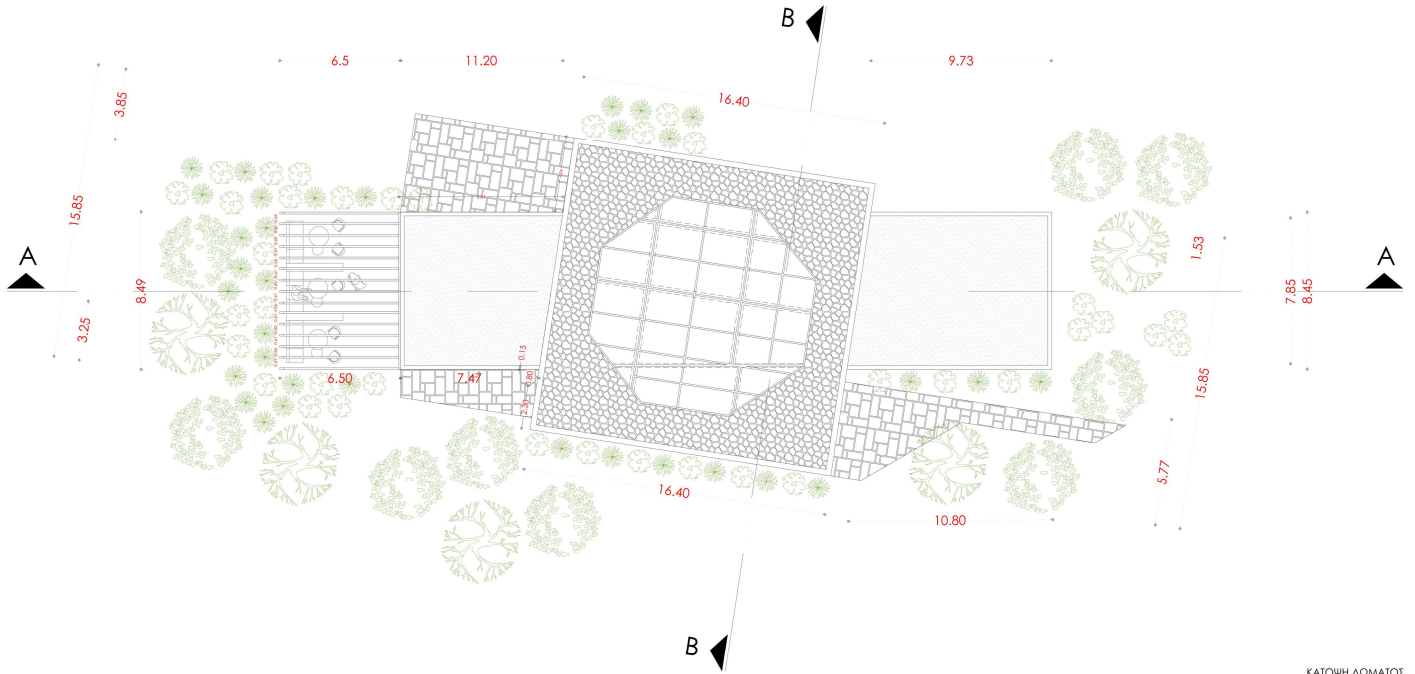
είσοδος – υποδοχή –
μπαρ – χώρος
καλάρωσης

Χώρος έκθεσης

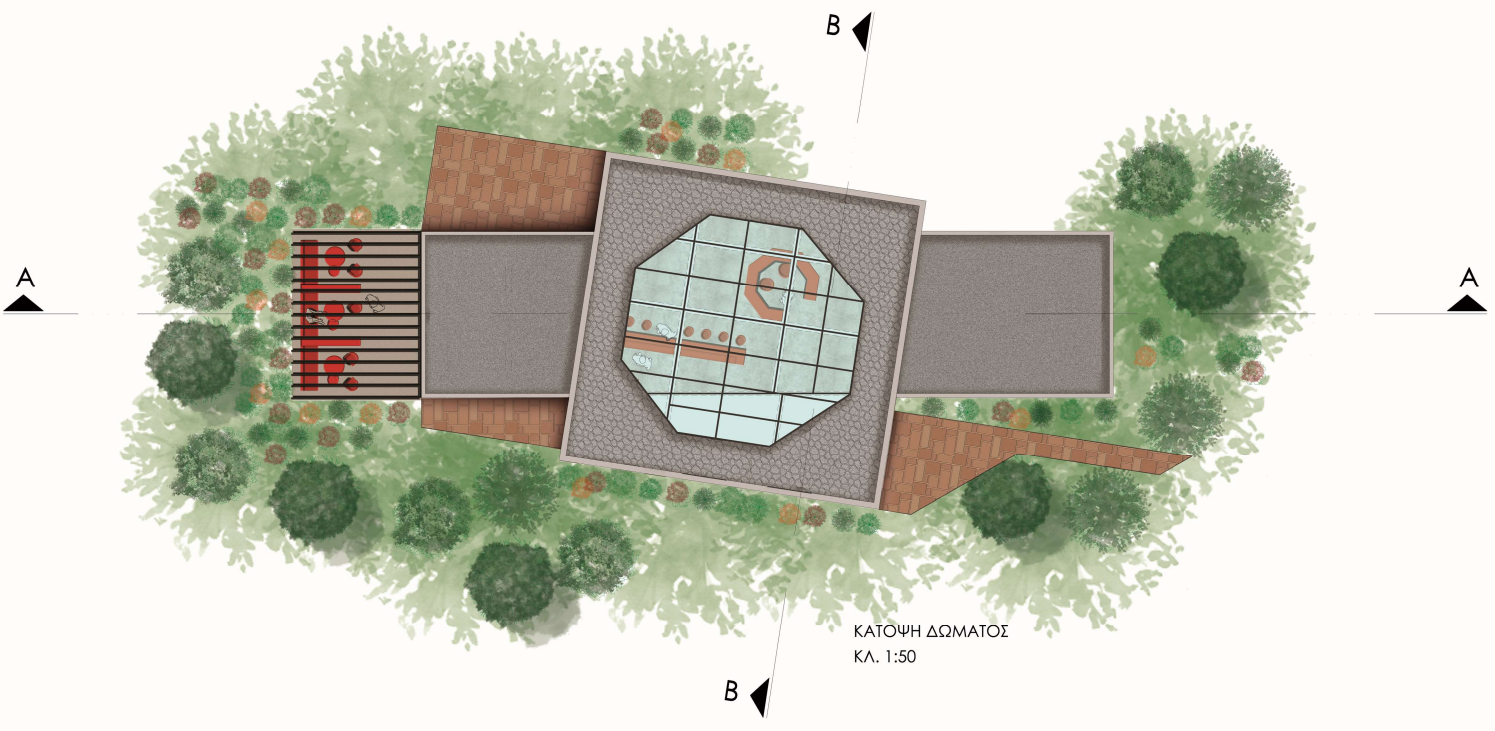

Βοηθητικοί χώροι –
τουαλέτες – αποθήκες –
κουζίνα

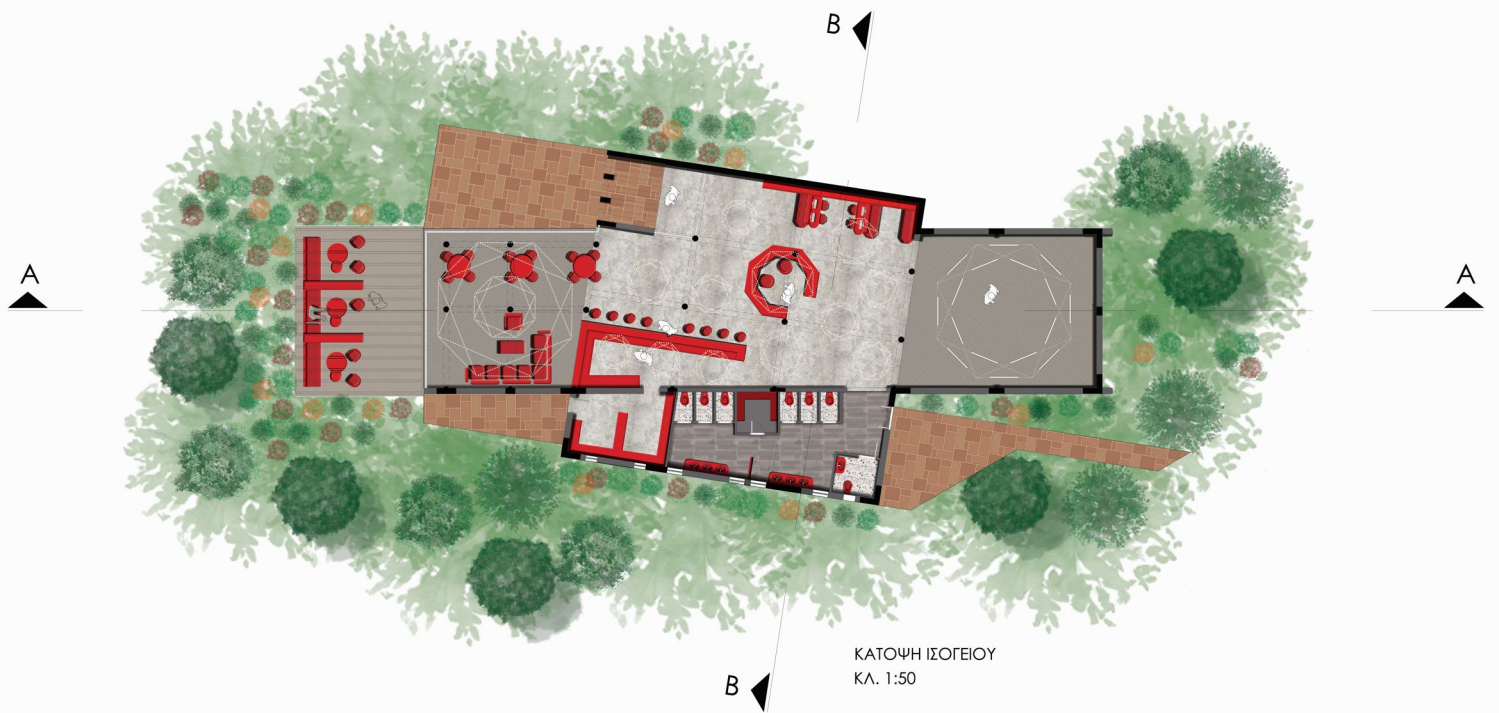
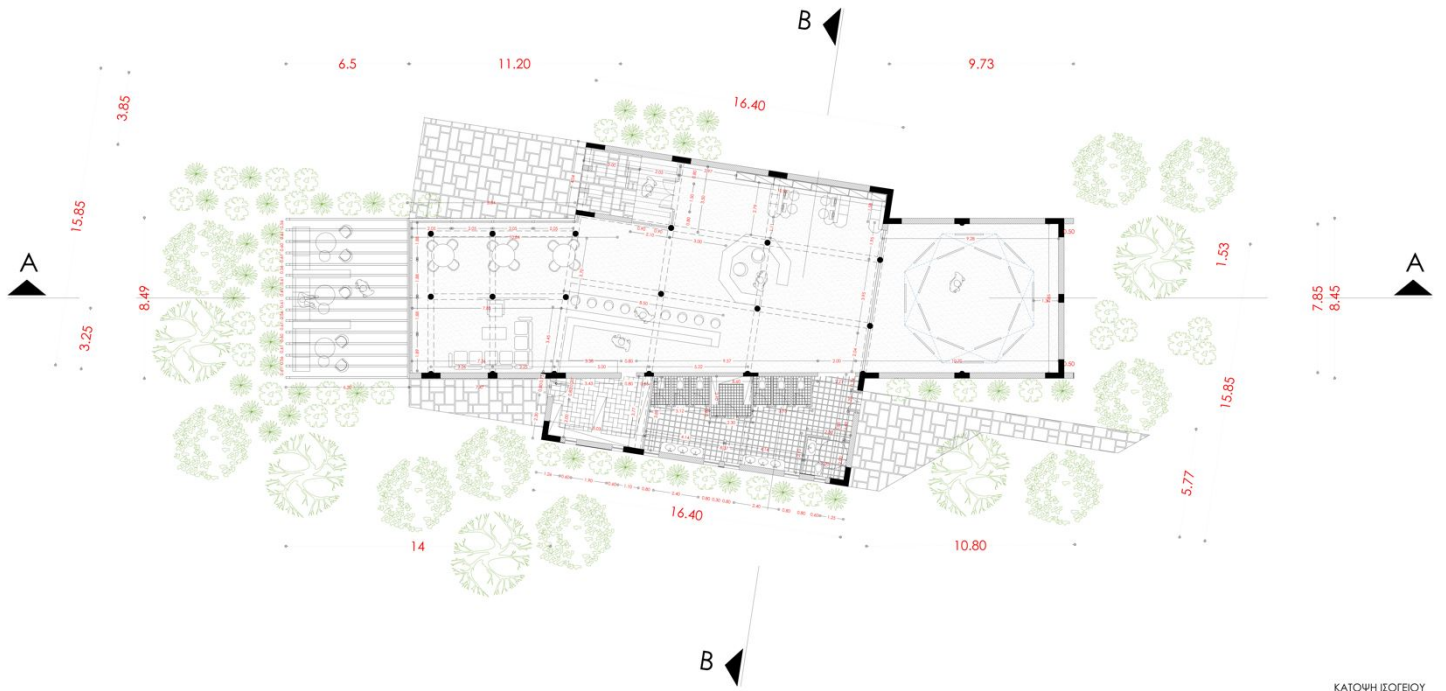
Αρχιτεκτονική Πρόταση

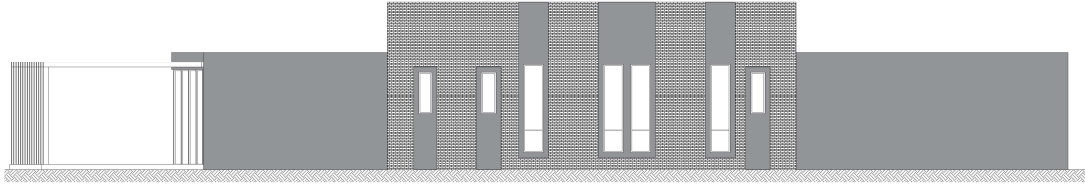

ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ
ΚΛ. 1:50

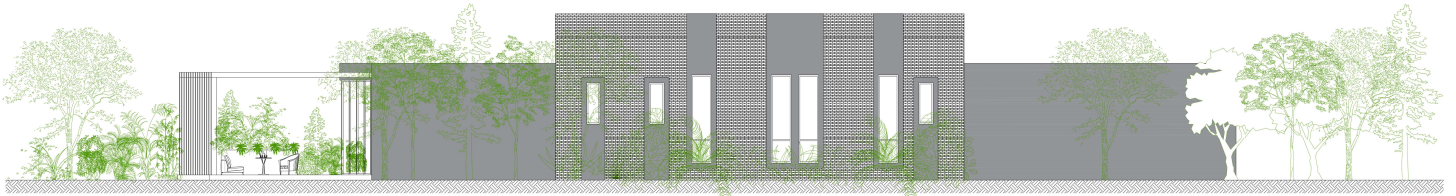

ΚΑΤΟΨΗ ΔΩΜΑΤΟΣ
ΚΛ. 1:50

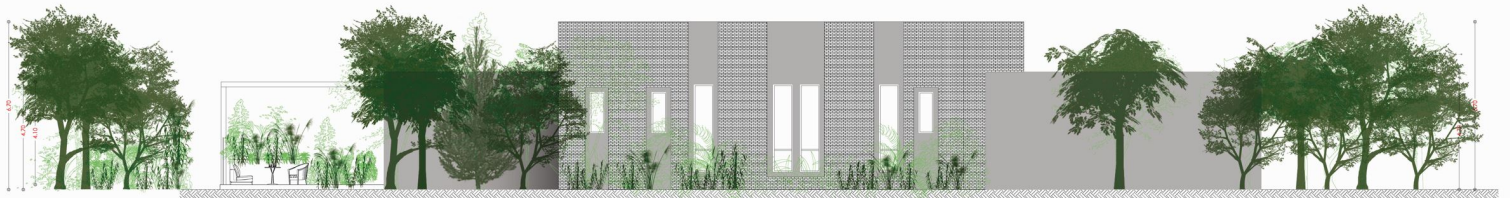
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ/ ευθυγράμμιση με κύβο
ΚΛ. 1:50

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ/ ευθυγράμμιση με κύβο
ΚΛ. 1:50

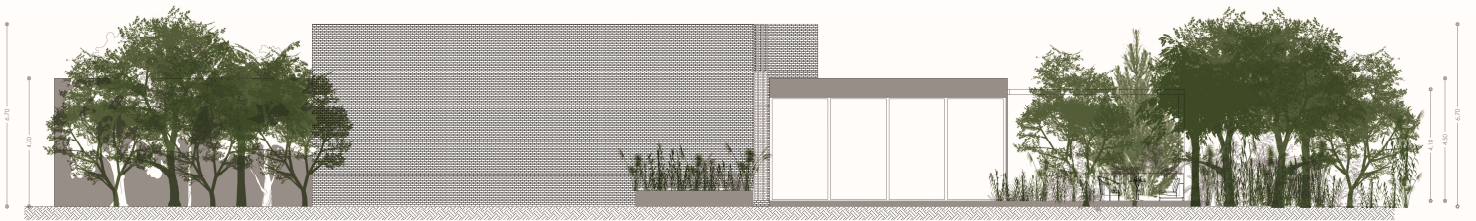
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ/ευθυγράμμιση με κτήριο παρέμβασης
ΚΛ. 1:50

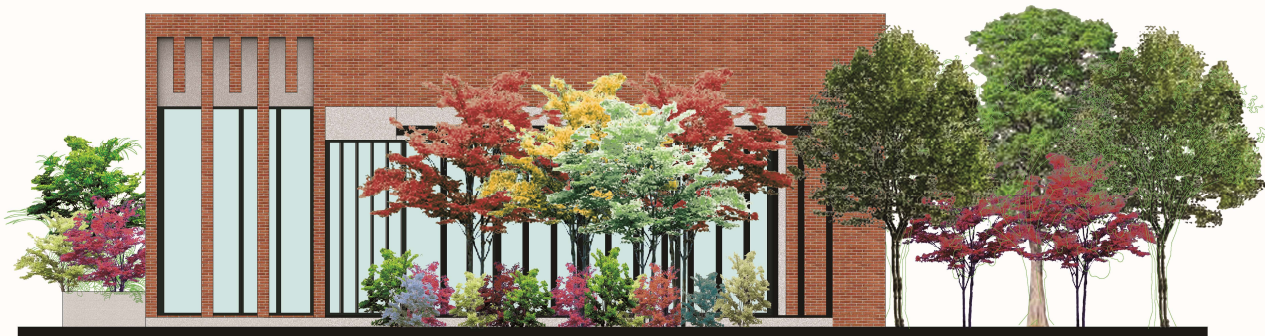
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ/ευθυγράμμιση με κτήριο παρέμβασης
ΚΛ. 1:50

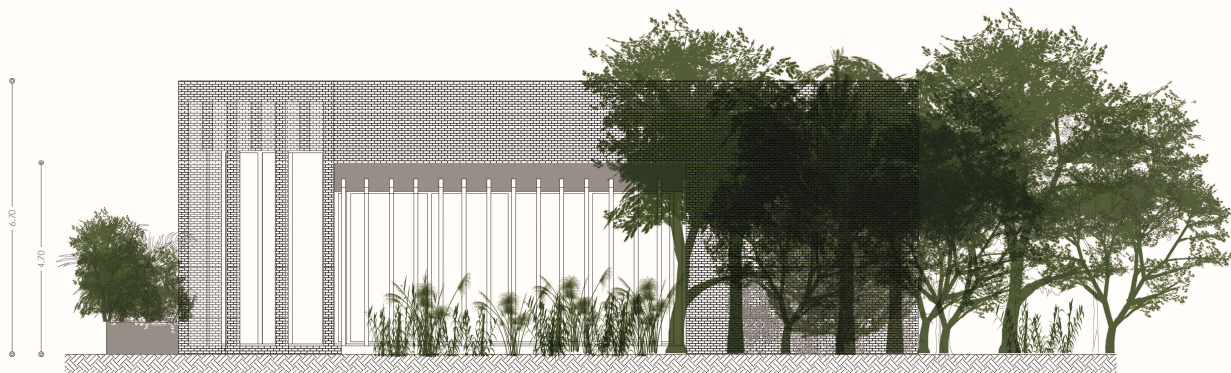
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
Κ.Λ. 1:50

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ
Κ.Λ. 1:50

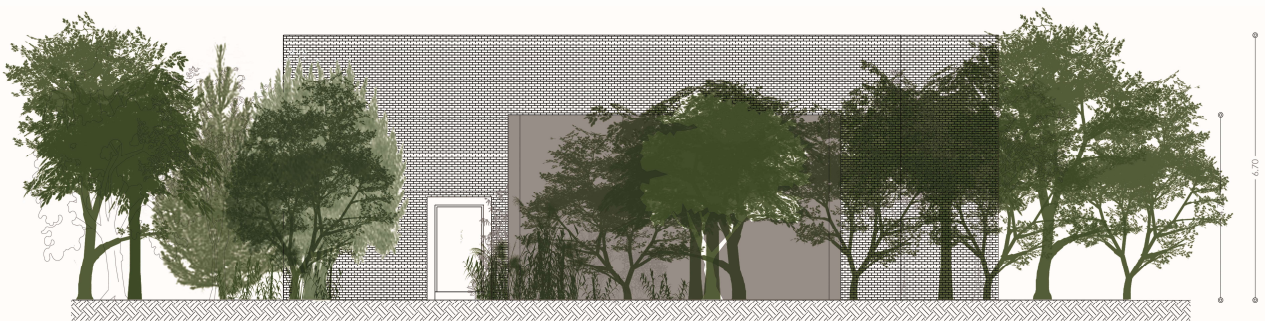
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ ευθυγράμμιση με κήβο
ΚΛ. 1:50

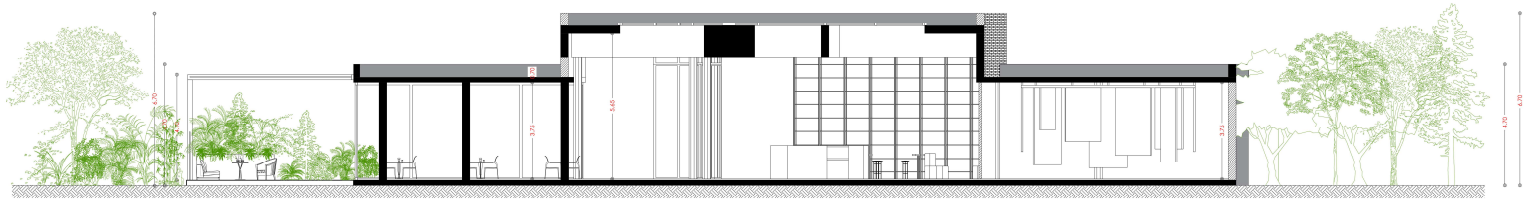
ΝΟΤΙΑ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:50

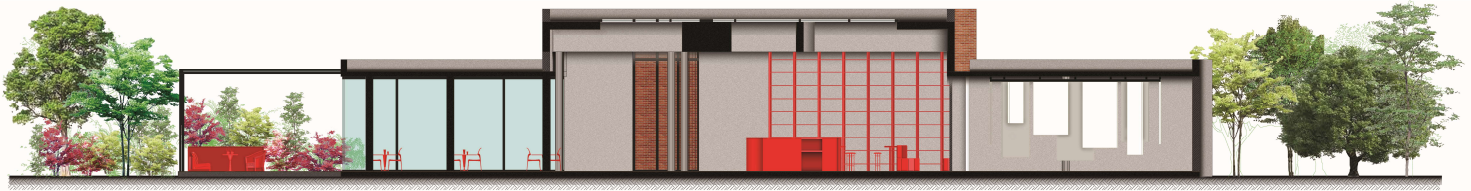
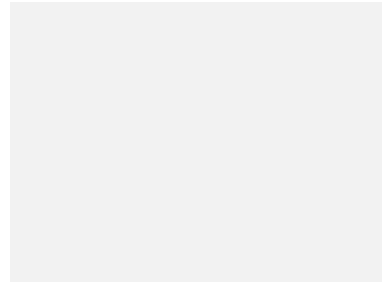
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:50

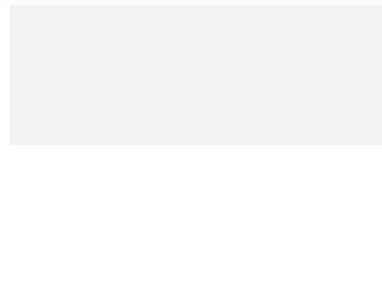
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ
ΚΛ. 1:50

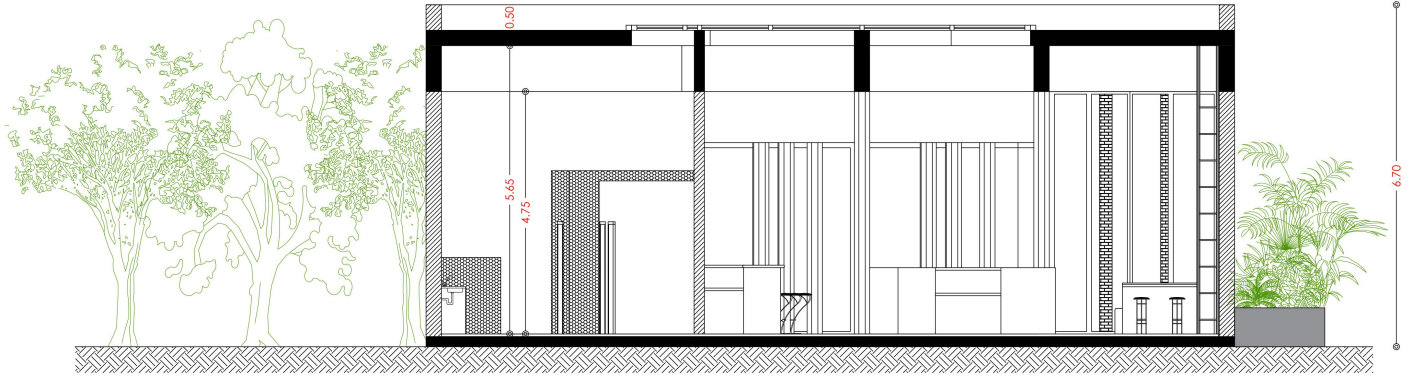

TOMII A - A
ΚΛ. 1:50

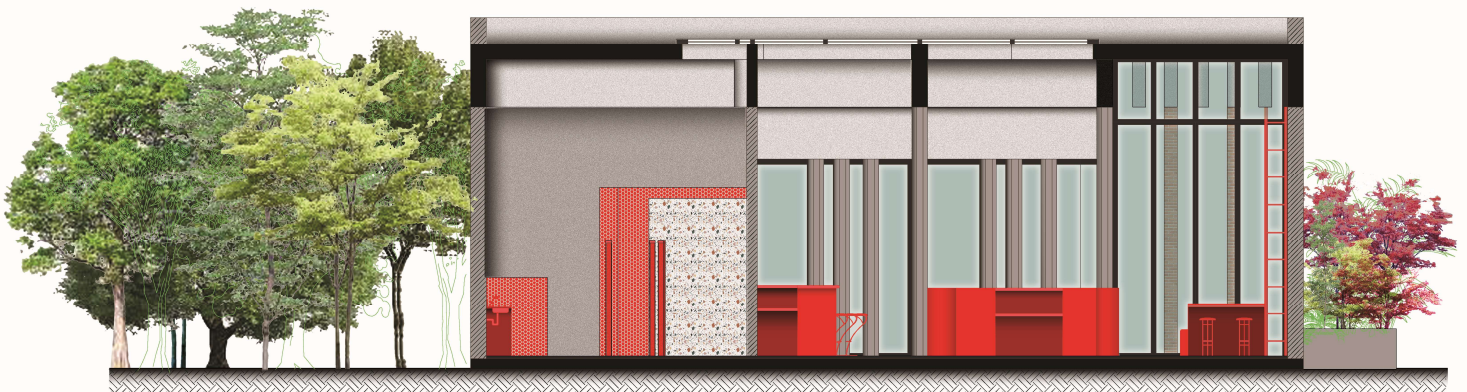
TOMH A - A
ΚΛ. 1:50

TOMH B - B
ΚΛ. 1:50

ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΑ ΧΩΡΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΔΕΣΗ ΚΤΙΡΙΩΝ - ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

TOMH B - B
ΚΛ. 1:50

Διαδρομές πλακόστρωτες ενώνουν τα δύο κτίσματα μεταξύ τους, καθώς και το υπόλοιπο πάρκο με τις κεντρικές εισόδους.

Μέσα στο σύνολο της έκτασης οργανώνονται οκτάγωνες πλατείες με φύτευση και πλακόστρωση.

Περιμετρικά του πάρκου παραμένουν τα γήπεδα και οι χώροι άθλησης και εκπαίδευσης. Το πάρκο είναι προσβάσιμο από έξι κεντρικές εισόδους οι οποίες βρίσκονται και οδηγούν με τον πιο άμεσο τρόπο στα κτίρια ενδιαφέροντας που αποτελούν τον πυρήνα του πάρκου.

Φύτευση από αειθαλή δέντρα, τα οποία είναι καλλωπιστικά, ανθοφόρα ή χωρίς φύλλωμα κατάλληλα για πάρκα και πλατείες.

Φυτά εξωτερικού χώρου για όλο τον χρόνο.

- Κουκουναριά
- Κυπαρίσσι
- Ελιά
- Πικροδάφνη
- Αγγελική
- Λεβάντα

ΦΩΤΟΡΕΑΛΙΣΤΙΚΕΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΕΙΣ ΤΟΥ ΚΙΡΙΟΥ

ΕΙΣΟΔΟΣ

ΕΙΣΟΔΟΣ
ΡΕΣΕΨΙΟΝ
ΧΩΡΟΣ
ΥΠΟΔΟΧΗΣ -
ΑΝΑΟΝΗΣ

ΧΩΡΟΣ
ΕΚΘΕΣΕΩΝ -
ΠΑΝΕΛ

ΜΠΑΡ

ΜΠΑΡ
ΧΩΡΟΣ
ΣΑΛΟΝΙΟΥ

ΜΠΑΡ
ΧΩΡΟΣ
ΣΑΛΟΝΙΟΥ

AIΘPIO

9. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Οι προοπτικές περαιτέρω εξέλιξης του Δήμου είναι αρκετές και θα πρέπει η τοπική αυτοδιοίκηση να τις εκμεταλλευτεί κατάλληλα.

Ο Ασύρματος όντας μια μεγάλη εγκαταλελειμμένη έκταση τόσα χρόνια, μόνο αρνητικές επιπτώσεις έχει στο περιβάλλον και στην κοινότητα.

Ο Δήμος Αγίου Δημητρίου μπορεί να οικοδομήθηκε υπό λάθος προϋποθέσεις αλλά περιέχει στοιχεία τα οποία με σωστό χειρισμό μπορούν να συμβάλουν στη βελτίωση πολλών προβληματικών του σημείων.

Εκτός από τις δημόσιες αρχές υπεύθυνοι για τις αλλαγές που πρέπει να γίνουν είναι και οι ίδιοι οι κάτοικοι. Οι κάτοικοι που δημιούργησαν τα διάφορα κινήματα ζητώντας και απαιτώντας να μην καταστραφεί κι άλλο το φυσικό περιβάλλον τους. Κι αυτό γιατί οι αλλαγές πρέπει να αρχίσουν από τις ίδιες τις γειτονιές. Γιατί φτιάχνοντας καλύτερες γειτονιές αποκτάμε μια καλύτερη και ομορφότερη πόλη.

Ο Ασύρματος μπορεί να αποτελέσει έναν ενιαίο ανοιχτό χώρο πρασίνου και συνεύρεσης των ανθρώπων. Έναν χώρο που θα αποτελεί ταυτόχρονα άλσος με δασικά δέντρα και φυτά, χώρο περιπάτου και ανοιχτό σημείο συνεύρεσης των ανθρώπων. Ένα χώρο που θα περικλείει διάφορες ήπιες ψυχαγωγικές δραστηριότητες οι οποίες θα εντάσσονται μέσα στο χώρο φυσικά και θα συντελέσουν στο να μπορεί ο χώρος να είναι προσβάσιμος χωρίς φόβο και το βράδυ. Ένα χώρο όπου το παιχνίδι, η καλλιέργεια λαχανικών, ο περίπατος, η συζήτηση και μια νέου τύπου πολιτιστική δραστηριότητα θα μπορούν να βρουν ελεύθερα έδαφος σε μια ενιαία χωρική ενότητα. Ένας χώρος που λείπει πραγματικά από το Δήμο.

Ευχαριστίες

Ευχαριστούμε τις οικογένειές μας για την στήριξη καθόλη τη διάρκεια των σπουδών μας, την καθηγήτριά μας κυρία Μοίρα Μαρία για την υπομονή της, την επιμονή της και τον τρόπο που μας βοήθησε να βγάλουμε αυτό το αποτέλεσμα και τέλος ευχαριστούμε το Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής για τα χρόνια που μας φιλοξένησε και για όσα μας έμαθε, όχι μόνο ως σπουδαστικό ίδρυμα, αλλά και ως προς την κοινωνική μόρφωση.

10. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΕΙΚΟΝΕΣ – ΠΗΓΕΣ

Πηγές διαδικτύου

- <http://e-epiloges-dionysos.blogspot.com/2009/02/34.html>
- <http://www.dafni.gr/history/historydafni.aspx>
- <http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE>
- http://el.wikipedia.org/wiki/Διεθνές_Αεροδρόμιο_Ελληνικού
- [http://el.wikipedia.org/wiki/Σταθμός_Αγίου_Δημητρίου/Αλεξάνδρου_Παναγούλη_\(Μετρό_Αθην_αδ\)](http://el.wikipedia.org/wiki/Σταθμός_Αγίου_Δημητρίου/Αλεξάνδρου_Παναγούλη_(Μετρό_Αθην_αδ))
- <http://www.ametro.gr/page/default.asp?la=1&Id=377>
- http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_economy_1_06/02/2005_132917
- http://el.wikipedia.org/wiki/Άγιος_Δημήτριος_Αττικής
- <http://www.fimes.gr/2011/07/apografi-2011-apotelesmata/>
- <http://remapikrodafnis.blogspot.com/>
- <http://www.skai.gr/news/environment/article/167972/h-pikri-istoria-tou-rematos-tis-pikrodafnis/>
- <https://sites.google.com/site/neoidimosiographi/zoom-sto-rema>
- <http://aixmi-efimerida.blogspot.com/search?q=πικροδάφνη>
- http://www.ilioupolisonline.gr/modules.php?name=Content&pa=print_page&pid=21
- http://www.express.gr/news/ellada/67956oz_2008082667956.php3
- http://energodimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=1555:-q-q&catid=82:2008-10-17-23-47-15&Itemid=199
- <http://athinapisovitrina.blogspot.com/search/label/Μπραχάμι>
- <http://www.mod.gr/el/enimerosi/konovouleptiki-drastiriotita/erwtiseis/4525-aksiopoiisi-xorou-agiou-dimitriou.html>
- http://energodimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=897:-1-&catid=76:2008-10-20-14-43-27&Itemid=177
- http://energodimotis.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=900:lr-&catid=81:2008-10-17-23-45-51&Itemid=198
- <http://asyrmatos.espivblogs.net/about/>
- http://agiosdimitriosnews.blogspot.com/2011/05/blog-post_27.html
- www.et.gr (Ψηφιακά αρχεία ΦΕΚ Εθνικού Τυπογραφείου)

Πηγές εικόνων

- Αρχαία Δήμου Αγίου Δημητρίου
- Αναγνωστόπουλος Κ., *Το Ρέμα της Πικροδάφνης. Διερεύνηση Δυνατοτήτων Προστασίας και Ανάδειξης και η Σημασία του Παράγοντα "Τοπική Κοινωνία"* στο Σχεδιασμό του Δημόσιου Χώρου, μεταπτυχιακή εργασία που εκπονήθηκε στα πλαίσια του ΔΠΜΣ «Αρχιτεκτονική και Σχεδιασμός του Χώρου» της Σχολής Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του ΕΜΠ., Αθήνα 2003, Βιβλιοθήκη σχολής Αρχιτεκτόνων ΕΜΠ.
- Έκθεση 'Φαντάσου την πόλη, Άγιος Δημήτριος 2011', Κατάλογος αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών προτάσεων ανάπλασης του αστικού τοπίου του Αγίου Δημητρίου Αττικής, Αθήνα 2011.
- Εφημερίδα <Δημότης Νοτίων Προαστίων>, αρ.φυλ.244, 27/09/2011
- Καρδάσης Βασίλης, *Από το Μπραχάμι στον Άγιο Δημήτριο-Εικόνες από το Παρελθόν 1830-1980*, Άγιος Δημήτριος 2002, εκδ. Δήμος Αγίου Δημητρίου
- Προσωπικό αρχείο
- Ψηφιακό αρχείο της ΕΡΤ
- Ψηφιακοί χάρτες του Google Earth
- Kaupert J.A. & Curtius E., *Karten Von Attica 1875-1881*, Berlin 1904, Dietrich Reimen, μεταφρ. Μανόλης Κορρές, Αθήνα 2008, εκδ. Μέλισσα.
- <http://www.tovima.gr/society/article/?aid=244451>
- <http://athinapisovitrina.blogspot.com/2010/12/metro-mall.html>
- <http://www.alimosnews.gr/index.php/archives/4644>
- <http://www.attiko-prasino.gr/Default.aspx?tabid=409&language=el-GR>
- <http://www.dad.gr/Default.aspx?id=4090&nt=108&lang=1>
- <https://sites.google.com/site/neoidimosiographi/zoom-sto-rema>
- <http://www.skai.gr/news/environment/article/167972/h-pikri-istoria-tou-rematos-tis-pikrodafnis/>
- <http://pireorama.blogspot.com/2012/01/1920.html>

Άλλες πηγές

- Εφημερίς της κυβερνήσεως, αρ.48 , τεύχος πρώτον, 27/2/1925.
- Εφημερίς της κυβερνήσεως, αρ.156 , τεύχος πρώτον, 08/08/1928.
- Εφημερίς της κυβερνήσεως του Βασιλείου της Ελλάδος, αρ.199, τεύχος πρώτον, 15/9/1947.
- Εφημερίς της Κυβερνήσεως, αρ.45, τεύχος πρώτον, 19/04/1963.
- Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδος, *Αποτελέσματα απογραφής πληθυσμού – κατοικιών της 14ης Μαρτίου 1971 – πληθυσμός κατά γεωγραφικές και διοικητικές υποδιαίρεσεις*, Αθήνα 1971.
- ΕΣΥΕ, *Πραγματικός πληθυσμός της Ελλάδος κατά την απογραφή της 7ης Μαρτίου 1991 κατά νομούς, επαρχίες, δήμους, κοινότητες και οικισμούς*, Αθήνα 1994.
- Ελεύθερη γνώμη, αρ.6, 31 Μαρτίου 1976.
- Αρχείο σχεδίων Δήμου Αγίου Δημητρίου.
- Εφημερίς της κυβερνήσεως, αρ.43 , τεύχος τέταρτον, 16/04/1963, ΒΔ 31/3/1962.
- Εφημερίς της κυβερνήσεως, αρ.277 , τεύχος τέταρτον, 26/04/1999, ΥΑ 7426/1594 19/03/1999
- Αρχείο Δήμου Αγίου Δημητρίου, απόφαση Δ.Σ. της Κ.Ε.Δ. 15/27-5-99/Δ16.
- Αρχείο Δήμου, απόφαση Δ.Σ. της Κ.Ε.Δ. 21/3-7-2003/Δ14.
- Αδιαβάθμητο έγγραφο Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, *Απόφαση περί διαθέσεως στην Κτηματική Εταιρεία του Δημοσίου Υπόλοιπης Έκτασης 32 στρεμμάτων από το χώρο του Κέντρου Εκπομπών Νέας Σμύρνης, ο οποίος ανήκει κατά κυριότητα στο Δημόσιο και κατά χρήση στην Πολεμική Αεροπορία της 3/5/2011*, Αρ. Πρωτ. 16287 26/05/2011.
- Έκθεση 'Φαντάσου την πόλη, Άγιος Δημήτριος 2011', Κατάλογος αρχιτεκτονικών και καλλιτεχνικών προτάσεων ανάπλασης του αστικού τοπίου του Αγίου Δημητρίου Αττικής, Αθήνα 2011.
- Πρακτικό της με αριθμό 24/2011 συνεδρίασης του δημοτικού συμβουλίου Αγίου Δημητρίου, αριθμός απόφασης 419/2011, αναρτητέα στο διαδίκτυο.